

VII, Het laatste zal zijn, hoe **zoo** een veranderd mensch zich moet gedragen ?

1. Eerst hebben we deze vrage, zou een mensch moeten weten den tijd, wijze en plaats van zijn verandering? Daar zijn drierlei slag van menschen. De eerste slag zijn **zulken**, die van der jeugd af aan veranderd zijn ; die is het onmogelijk omdat te weten of dat te kunnen zeggen ; let er toch op wat wij zeggen, die de verandering van der jeugd van God gekregen hebben, dien is het onmogelijk. Een tweede slag van **zulken**, die **heel** burgerlijk zijn opgevoed en van een zacht meegaand humeur zijn, en die niet veel strijd, noch angst, noch verwisseling van gestalten ondervonden hebben, en **zoo** zijn overgekomen, zeer stilletjes; die en moet men daar ook niet op doen antwoorden, maar die moet men maar levendig ontdekken dat ze veranderd zijn, zonder te staan op tijd of plaats. Maar **zoo** iemand twintig, dertig, veertig jaren, min of meer oud geworden en dan van God in 't hart gegrepen is, die moeten wij het voorleggen, en die kunnen er op antwoorden. Let op hetgeene wij zeggen : die van der jeugd veranderd zijn, dien is het onmogelijk ; die teer opgevoed zijn en niet veel strijd of verwisseling

zoojaren van onderscheid gekomen zijn, en

is ~~h~~terkomen? Den Apostel Paulus, dien heugde het **zoo** dat hij veranderd was, hij wist wel de hij durfde het tegen den koning Agrippa en den stadhouder Festus **zoo** is het geschied, Hand. X duizend verslagenen op dien zaligen Pinksterdag wisten het ook wel, Hand. 11. En die ontroerde stokbewaarder, dien nacht, **zeide** hij, zal ik mijn leven niet vergeten, Hand. XVI. Zacheus zei, wel dien dag vergeet ik mijn leven niet, dat ik daar in de takken hing en dat de Heere zei, kom af, en heden is dezen huize zaligheid geschied, Luc. XIX: 5, 9.

II. Ons tweede stuk is: neem eens, een mensch leefde goddeloos **vóór** zijn verandering, ja profaan goddeloos, heeft hij evenwel niet wat vooruit boven den **zoo** erworpen e, hij ? Is hij wil

1Xij: is **15**:n u **6**verkojen van, Hand. t even wel Mijne, zegt God, Jes. XLIII: 1. Het vaste fundament staat, Ik kenne u voor de Mijne, 2 Tim. II: 19. Gij moogt een **vloeker**, een uitschot onder de menschen zijn, gij zijt evenwel Mijne.

Al **zoo** **zoo** goddeloos, hij is evenwel den Heere Jezus van den Vader om verlost te worden, en al wat de

Vader Mij geeft, zei de Zaligmaker, zal tot Mij komen, Joh. VI: 37, De Heere Jezus heeft ze al gekocht, ze zijn Zijne, ze zijn met God verzoend aan Zijne zijde: de zonden die zij doen, en zullen hem nooit ten laste komen.

3. Een goddeloos mensch vóór zijn verandering goddeloos levende, God bewaart hem dat hij die zonde niet doet, daar geen vergeven aan is; hij mag met nog zulk een opgeheven hand zondigen, en er zeer nabij komen, maar nooit zal hij daartoe komen. Ja altemets bewaart ze God wel voor ergerlijk en goddeloos leven, ais strijdende tegen de natuurlijke Theologie en het licht van hun gemoed, en een burgerlijken wandel. Paulus vóór zijne bekeering, hoe burgelijk was hij, al was het dat hij zulk een gruwelijk monster in zijne oogen was ?

4. God brengt hen onder de bediening van Zijn Woord, of Hij brengt de bediening daar zij zijn. Daar zal God dan een predikant toe beschikken, die zij al hun leven niet gekend hebben, of al hun leven minst geacht hebben. En het is wonderlijk, God verdraagt ze zoo al met vele lankmoedigheid.

5. Ook hebben ze dit wel vooruit, dat hun, door de bediening die er is, en het verkeer somtijds met vromen, en de goede consciëntieuze opvoeding, en de wonderlijke voorzienigheden Gods in

;wonderlijk om hun geloof voort te zetten
zoo: ze God

vóóraken ;
hij wist niet dat daar een schat in was, als na zijne bekeering;
toen wist hij dat zoo

zooJoden er

XXII:

zoodat God hun

zoozoo

worden. Als die tijd daar is, dan zegt God, man, vrouw, jongeling, dochter, vriend, gij zult de wapens neerleggen, en geen duivel zal het hinderen. Luther plagt te zeggen: vóór mijne bekeeringe mocht ik van geen bekeeringe hooren. Augustinus bad om bekeering menigmaal, en in 't zelfde gebed zeide hij, och Heere, hoort mij nog niet. Zoo gaat het; hij kreeg ze evenwel. Of gij wilt of niet, zegt God, gij zult de wapens eens neerleggen.

7. Ook heeft hij dat vooruit: daar komt eindelijk de gewenschte dag en het stondeetje; daar moet hij wezen ter plaatse en bij dat ; daar treft de pijn hem in het hart; daar valt hij neer voor den Heere, en hij legt daar al de wapens voor Hem neer, Dat krijgt een verworping niet, al leefde hij nog zoo burgerlijk.

III. Nu het derde stuk: of het iemand weten kan als God hem in het hart geschoten heeft? Geliefden! let nu een weinig op. Men kan het weten, dat is vast. Hoe blijkt dat?

1. De Heere wekt er den mensch toe op. 2 Petri I: 10, Benaarstigt u om uwe roeping en verkiezing vast te maken. 2 Cor. XIII: 5, Onderzoek uzelfven of gij in het geloove zijt, beproeft uzelfven. In de eerste Schriftuurplaats, of daar wedergeboorte of roeping staat, dat is een en 't zelfde. In de tweede Schriftuurplaats, als gij nu de wedergeboorte vindt, dat is niet genoeg, maar dan moet gij ook naar een tweede genade zien, en dat is het geloove.

2. Men kan het weten uit die hartelijke dankzeggingen. 1 Petri 1: 3 blijkt het; daar ziet ge dien grooten man met geheel de gemeente op zijne knieën liggen, en hij roept uit: geloofd zij de God ende Vader onzes Heeren Jezu Christi, die naar Zijne groote barmhartigheid ons heeft wedergeboren tot een levendige hope. En Paulus, Col. 1: 12, 13, Dankende den God en den Vader onzes Heeren Jezu Christi, Die ons getrokken heeft uit de macht der duisternisse, en ons bekwaam gemaakt om deel te hebben in de erve der heiligen in het licht. Jacobus heugde het ook zoo; dat is mij en u geschied, verstrooide broederen, Jac. I: 18 en Joh. V: 19, Wij zijn uit God geboren.

3. Iemand kan het van een ander weten: kan men nu kennis hebben dat God het aan een ander bewezen heeft; en zou men het niet van zichzelfven kunnen weten? Luc. XV: 24: deze mijne zone was dood, ende ziet hij is weder levendig geworden. Eph. 1: 5, Hij heeft u, als gij dood waart, mede levendig gemaakt.

4. Men kan het vastelijk weten; want God wekt er elk toe op, dat men er aan denken zou, dat Hij hun het geestelijk leven gegeven heeft; het eertijds en het nu, daar zult gij aan denken,

zegt God, Eph. II: 2 en V :8. Eertijds waart gij zoo en zoo, maar nu zijt gij afgewasschen, 1 Cor. VI : 11 en 1 Petri II: 9, 10, Verkondigt de deugden desgenen, die u geroepen heeft uit de duisternisse tot zijn wonderbaarlijk licht: gij die eertijds geen volk en waart, maar nu Gods volk zijt; die eertijds niet ontfermt en waart, maar nu ontfermt zijt geworden.

5. Men kan het weten, als iemand tot jaren van onderscheid gekomen is en in de nature levende, veranderd wordt; dat is zichtbaar: Het wonder is al te groot, als dat het niet gezien zou worden; van blind ziende, van dood levende, van doof hoorende te worden, in plaats van een steenen harte een week harte te krijgen, van een doorn een denneboom te worden, wel, het is tastelijk. Het is even als Joh. IX : 25, Eén ding weet ik, zegt hij, dat ik blind was, en nu zie ik.

6. Ten laatste, men kan het vast weten aan de vruchten. Zoo een breekt het verbond met den duivel, en hij treedt in een verbond met God; hij kiest den Heere en zegt: Zijne zijde, Zijne zaak, zal mijne wezen, met dat volk, dat Hem verkoren heeft, zal ik het houden; ze kunnen dat kaarsje, dat aangestoken is, niet verbergen, en ze willen ook niet. Gij zult den boom uit zijne vruchten kennen, Matth. VII : 20.

Derhalve ziet gij ons derde stuk: dat een mensch, die indertijd veranderd is, het kan weten.

IV. Ons vierde stuk is: is het niet moeilijk om te weten, is het niet zwaar om den tijd van zijn verandering te weten ! Ja dat is het ook. En waarom is het zwaar voor zulk een schepseltje om het te weten?

1. Omdat er zoo veel schijn zonder zijn is ; mondchristens, tijdgehoof; het huis wordt met bezemen gekeerd en schoongemaakt, Luc. XV:8. Och Heere! men kan zoo wel loopen, en zoo met den Geest beginnen, daar is zoo veel schijn ! O! God, zegt zoo een, ik ben zoo benauwd; de dwaze maagden hadden ook al lampen, och Heere, men kan zoo dicht bij komen !

2. Een tweede oorzaak, waarom het moeilijk is; het gebeurt zoo zeldzaam, daar zijn er zoo weinig; en zou juist mij barmhartigheid geschied zijn ? Als ik een geheele stad, de kerk en gemeente, de gezelschappen, de huisgezinnen doorzie, hoe weinig zou ik er vinden? Een klein jongskens zou ze opschrijven ;'t is hier en daar een mensch in een geheele stad, en markt en kerk vol volk; wat is er al kaf, en hoe weinig koren ?

3. De zake is zoo groot, en ik ben ze zoo onwaardig. 't Is zoo

groot en zoo wonderlijk, zou ik van eeuwigheid uitverkoren zijn, gegeven zijn van den Vader aan den Heere Jezus, veranderd zijn door den Heiligen Geest? hoe durf ik mij dat toepassen; hoe durf ik mij onder de kinderen zetten? Ik ben het niet waard, de grootste der zondaren, op zijn beste een ontijdig geborene. Ziet, dat maakt het werk zoo zwaar.

4. 't Is zoo moeilijk, omdat God in de leiding, die Hij met mij en anderen houdt, niet **eenerlei** weg en wijze houdt. Den een **verandert** Hij langzaam, den ander rasscher; den een harder, den ander zachter; de een is vol angst, zoodat hij wel uit moet schreeuwen; de ander zegt, ik weet van geen angst; den een leidt Hij als voorbij de helle en den ander, daar daalt meteen de hemel in het harte; de eene **eigent** zich de genade makkelijk toe; de ander zegt, ik durve ze mij niet toeëigenen, ik ben in zulke angsten en in zulke bittere beroerten niet geweest als ik zie in anderen, en daarover gaan ze jaar en dag dubben,

5. Daarom is het zoo moeilijk: de vijand past op **zulken**; hij laat ze niet ongemoeid. Weet gij wel, zegt hij, wat er al gepasseerd is van uw leven? En hij **bedisputeert** ze het stuk listig en vurig; hij komt dikwijls **als** met een geheele zee van tegenheden bij hen. Ja, God die verbergt Zijn **aangezichte** ook wel, en Hij slaat zulke vreemde wegen met hen in, dat ze **vreezen** dat ze er nog in blijven zullen.

V. Nu ons vijfde stuk: gebeurt het niet wel dat God de Heere **zulken**, die zeer goddeloos geweest zijn, wel allerzachtst handelt? Och ja het; altemets troetelt Hij ze en handelt ze zachtjes. Luc. VII, Zoo groot eene zondaresse, die smelt daar in liefde weg voor den Heere. De toovenaars te Ephezen, wij lezen van hun ontsteltenis niet **veel**; **ze** **loopen** naar de markt en ze verbranden hunne boeken, Hand. XIX: 19. Mattheus in het tolhuis, wel het was meteen klaar, Matth. IX: 9. Zacheus, hij was meteen klaar; heden is dezen huize zaligheid geschied, zei Jezus, Luc. XIX: 2. Is daar reden van, zult gij zeggen? Ja het.

1. Daar is niet veel werk toe van noode, om **zulken** te overtuigen van hunne zonden. De verloren zoon, och arme, hij kwam meteen zoo uit. Ais zoo een goddelooze in het harte gegrepen wordt, hij is zoo genegen om uit te komen, hij zegt al de waarheid, ja hij zou dikwijls meer zeggen als men weten wil, zoodat men wel zeggen moet, zeg het niet al.

2. Ach de **geestèn** zouden door al te overvloedige droefheid verslonden worden; als het gewicht van al hun zonden op hun harte kwam; ze zouden het niet kunnen dragen; zoo een schuld

tot aan den hemel, **zoo** groot! Zoo doet het God dan, opdat Hij de geesten niet zou overstelpen, die Hij

3. Opdat de duivel op hen geen voordeel zou hebben, Die vijand, die rondom hen gaat, als hun geen verkwikking wierd toegediend, zou zeggen vloekt God en sterft, scheidt u van dat volk af.

2 II,

zulkenhandeld worden, en daarom is 't dat

teekenen

veroordeelingn zonden, in die weekheid, in die

Gode

welbehagelijk te gaan leven, al had er

2. Als iemand veranderd is, zal dit een onfeilbaar teeken wezen,

grooten

niebeeld des duivels kan hij

Gods, der goddenaturejke

I:4. Het beeld van den grooten God straalt in hem door, zoodat **zoo** een wel in zijn harte moet zeggen, och Heere, hoe ben ik dus? Mij dunkt, dat ik een zweem van God in mij voele, in mijn verstand, in mijn wille, in mijn droefheid, in mijn liefde, in mijn haat; tevoren was ik **zoo** niet, noch had ik dat niet, dat ik zonder God niet rusten kon. Een beest teelt een beest, het brengt zijns gelijken voort; een graan brengt een graan voort; een mensch teelt een mensch; als God den mensch formeerde in de eerste schepping, het was naar Zijn beeld; in de herschepping weer **zoo** naar Zijn beeld, Col. III: 10.

3. Het derde teekentje, dat **zoo** een ondervindt en onfeilbaar is, is dat dit geestelijke leven hem het allerwaardigste en **alldierbaarste** is, van al dat God hem ooit gegeven heeft. Gij hebt mij het leven gegeven, gekweekt, gevoed, maar dat al heeft niet bij dit geestelijke leven, 1 Petri II: 2.

4, Het vierde **teeken** is: daar het geestelijke leven is, verweert het zich ook tegen alles dat het vijandig is en beschadigen wil. De vijanden zijn veel en machtig, loos, wreed, onverzoenlijk, onrechtvaardig; de wereld, zonde, duivel laten hen niet ongemoeid, maar ze staan en weren hun leven en vechten er voor. Eph. VI: 11 - 18 da a r h e b t g e d e w a p e n e n , d a

5. Al die het geestelijke leven heeft, vindt hij nog eenige nachtgewaden, hij gaat ze uittrekken. Rom. XIII: 13, Laat ons als in den dag eerlijk wandelen. Eph. IV: 24, Ende dat gij zoudet aandoen den nieuwen mensche, die naar God geschapen is. Hij doet den nieuwen mensch aan en trekt de zonde uit.

6. Het zesde **teeken** is, dat **zoo** een dat leven wil mededeelen aan anderen ; 't is hem niet genoeg, dat hij zelfs dat leven heeft.

i k u

;mij gekregen, en van mij hebt ge het zondige leven gekregen

zoo i e m a n d k r i z g o t G o d

hooren,
altemaal de liefde i n h zoon zoo

h e b
Heere XVIII :s.2 , e n C X V I : 1.

8. Het achtste **teeken** is, dat ze toenemen en groeien. Dat iemand eens vijfentwintig jaar oud was, en hij zójtien jaar oud was, men Zoo is het ook in het geestelijke leven

9.teeken, e n d a t z i j n d e a c c i d e n overblijfselen van het natuurlijke leven, die ze in al hun leden deelen van 't geestelijke leven verderf, en dat doet hen zoo dikwijls zuchten, kermen, beschaamd

VII.zoo i k e n g i j d a t l e v o n t v a n g e n h e b b e n , w a t m o e t o n z e b e z i g h e i d w e z e n ?

1. Eerst moeten wij dankelijk erkennen de **vrijmachtigheid Gods**. Dat deed Paulus, Col. I: 12, Dankende den Vader. En ook Petrus en Jacobus.

2. Ook zegt God: heilige lieden zult gij wezen, Dit is de wille Gods, uwe heiligmakinge, 1 Thess. IV: 3. De wereld let zoo nauw op u, en als zij de vromen zien vallen, zij maken er zulken kwaden gebruik van, want zij weten niet dat er twee menschen, twee deelen, een goed en een kwaad in hen zijn, en dat zij vallen naar hun verdorven deel; ja ze weten niet, dat ze evenwel met Paulus kunnen zeggen: ik ben nu onder de zonde niet meer, en ze weten niet, wat een afkeer gij over de zonde hebt, ja als gij valt, ze kennen uwe vernederinge er niet over.

3. Heeft God die genade aan u gedaan, bedroeft dan ook den Geest niet door heimelijke zonde, door hunkeringen tot zonden, of stoute zonden; dan zou Hij zich ook niet vriendelijk aanstellen.

4. T e n l a a t s t e , z o e k t b i j d i e e e r s t e g e n e e e t w e e d e g e n a d e t e k r i j g e n , B i j u w v e r a n d e r d h a r t m o e t g i j t o t h e t g e l o o v e k o m e n , t o t d e n H e e r e J e z u s , o m u i t d i e v o l h e i d a l l e a n d e r e g e n a d e t e k r i j g e n . M e e n t g i j , d a t h e t d a n w e l z o u z i j t ? O d a n m o e t m e n t o t d e r e g e n a d e k o m e n . D a n i s h e t : a c h , i k g e l o o v e H e e r e ! k o m t m i j n e o n g e l o o v i g h e i d t e h u l p e , M a r c . : 2 4 . P e t r u s w o u b i j h e b b e n , 2 P e t r i 1 : 5 . W i j z e g g e n b i j u w e w e d e r g e b o o r t e h e t g e l o o v e , e n a l l e a n d e r e d i n g e n , e n l a a t o n s d a n l e v e n e n z w e v e n v o o r G o d i n d e w e r e l d .

Zoo hebben wij nu beantwoord dat groot geval in de kerk, of iemand tijd, plaats en omstandigheid van zijn verandering moet weten, die tot jaren van onderscheid gekomen is? De twee eerste soorten is het zoo klaar niet, en dat stuk blijft ons nog over tot op een anderen tijd. Ik hope, dat de Heere dit aan ons zegenen zal tot Zijne eere. Amen.

EEN-EN-TWINTIGSTE PREDIKATIE

OVER MATTH. XII: 20, 21,

Waarin behandeld worden, die van der jeugd af wedergeboren zijn.

WIJ lezen, Joh. III: 3, 5, dat de Heere Jezus tegen Nicodemus zeide: Voorwaar, voorwaar zegge Ik u, zoo iemand niet wederom geboren en wordt uit water en Geest, hij kan noch zal het Koninkrijk Gods niet zien, en daar niet ingaan; want hij ziet noch kent de zake niet, die hij moet ondervinden.

Dat is het stuk, dat de Zaligmaker stelt als een stuk van ge-

wichte. Een predikant en een lidmaat met
 gewichte;
 grooter stuk als al de letterstukken van al de letterknechten; 't is
 zoo

in Koninkrijk ingaan. Al had ik of iemand wat gaven, en het
 tijd geloof, sta voortvoorend, den wij misten dit, zoo
 misten we het al. Die dit bezit, is eeuwig gelukkig; maar die dit
 niet bezit, is eeuwig ongelukkig.

dat moet nooit uit
 andering van ons

; wij

Heere Jezus door

0
 ware die vergaat, maar om
 het eeuwige leven, Joh. VI: Gods
 Koninkrijk, Matth. VI : 33. Wij moeten met dat stuk bezet in onze
 gedachten uitgaan, en komt gij weer thuis, gij moet er mede bezet

Gaat ge sla

gedurig onderzocht worden, of ge er deel aan hebt. Gij moet
 weten den tijd wanneer, de plaats en het middel, hoe dat ge er
 aan gekomen zijt. Daar moest niemand wezen, of hij moest dik-
 wijls in zijn hart zeggen : ach God! misschien leef ik en misschien

al ontrouwen and wel gerust leven, die d

helle. Gij moet
 o p

uitder dat hij

zoo hart niet verandert. Moeten de wilde takken niet
 afgebroken worden? Moeten ze niet de verënting ondergaan?
 En gaat dat al toe, zonder dat men het zou weten?

Wanneer, waar en hoe het geschiedt, hebben wij laatst getoond. Die in der tijd in den vollen ren gestuit worden, het kan niet zijn of 't moet van die geweten worden, Dat zochten we toen op het hart te leggen. Daar zagen we dat een zwarigheid uit spruiten zou, dat er zouden zijn, die zouden zeggen: moet ik weten den tijd, de plaats en op wat wijze ik veranderd ben! Meer dan eenerlei slag van menschen zouden daar groote zwarigheid in maken. Die tot jaren van onderscheid gekomen is, die weet het; dat was onze laatste stoffe; dat vergat ik mijn leven niet, zeide hij. Maar nu zijn er ons nog twee over, Zou ik kunnen veranderd zijn, zegt de eene, ik weet geen tijd, plaats noch hoe! dat is de eerste soort, die van der jeugd veranderd zijn; daar zou mij niets dierbaarder in de wereld zijn, daar bekommert mij niets in de geheele wereld zoo, als dat, maar ik weet geen tijd of stond. De tweede soort, die leven stichtelijk, zijn stichtelijk opgevoed, en van een zacht humeur, en die weten niet van een groote verandering van hun staat of gestalte; ach! zeggen die, ik en weet het ook niet, en ik zou het zoo gaarne weten; ik ben 't zoo eens met u, dat ik het hebben moet.

De eerste van deze twee moesten we nu behandelen, en dat is een schepseltje dat van der jeugd genade gehad heeft; die komt daar in een gezelschap, daar hoort hij spreken van omkeeringen en hoe God hen veranderd heeft; ach, zegt hij, ik moet zwijgen, ik zie wel dat het schoon is, maar ik kan evenwel niet mede doen, en daar zitten ze dan eenzaam in een hoekje te schreien. Wij moeten die gekrookte rietjes ook zoeken te ondersteunen en te sterken. Wij zeggen, God kan het u van der jeugd af gegeven hebben.

't Is uitermate zoet, dat een mensch zoo de perioden van zijn leven doorwandelt, om te kijken wat hem ontmoet is, Daar zijn er velen, die de perioden van de kerkgevallen bekijken, maar de perioden van hun leven bekijken ze dikwijls nooit, of hun dit ooit ontmoet is. Weet ge hoe de perioden van ons leven zoo al zijn? Daar hebt ge de eerste periode van ons eerste tot ons 12e of 14e jaar, en dat zijn de kindsche jaren. O, gij moogt wel eens terug gaan denken, hoe dat gij toen al geweest hebt, en in het bijzonder moet ge eens kijken, of ge toen zoo al een sprankeltje genade gevonden hebt. Kijkt dan van uw veertiende tot uw vijfentwintigste jaar in de tweede periode, daar zult ge zooveel in te zien vinden; daar komt dikwijls inwendig en uitwendig een mensch dan allermeeft over in dien tijd; krijgt ge dan genade, wordt ge dan levendig gemaakt, krijgt ge dan door te breken, ge zijt een vijfen-

vijftig jaar. Wat hebt ge daar een zee van stoffen, die een mensch al ontmoeten in die mannelijke jaren. Dan hebt ge de vierde periode in den ouden dag, dat is van vijfenvijftig tot vijfenzeventig jaar, dat zijn de grijze jaren; die dan oud in de zonde is, ach, mocht hij oud en grijs in de genade wezen en nog vruchten dragen! En dan is er nog een stand, en dat is die van het sterfbed; maar schikt dien stand niet veel toe; dan zal de tijd eindelijk komen, dat ge zult uitgestrekt liggen. Als gij dan zult kunnen denken, dat ge het werk Gods in uw harte hebt, dan zal het u zulk een ruim ziekbed zijn, als gij dan niet veel zult moeten zoeken naar den wortel der zake. De moordenaar mocht niet langer gewacht hebben, of hij was in de hel geweest. God kan dan nog komen. En als ge sterft, bezit ge het, zoo zal de uitslag eeuwig gewin zijn; maar mist ge het, een eeuwig verlies. Denkt toch aan de laatste periode van uw leven dikwijls, en of gij daar in het oordeel zult aan Gods rechterhand of linkerhand staan, en of ge **zult opgewekt** worden ten eeuwigen leven en tot heerlijkheid, of tot eeuwige afgrijzingen en versmaadheden, Matth. XXV : 33, Dan. XII : 2,

Gij zult zeggen: hebben dat heilige mannen gedaan? Och ja, ze hebben naam, dag- en geslachtregisters gehouden. David **zeide**, ik ben jong geweest en ik ben oud geworden, ik hebbe nooit gezien den rechtvaardige verlaten, Ps. XXXVII : 25. Hij wandelde de perioden van zijn leven **zoo** eens door, hij had al veel gezien. Hand. XXVI : 4 **zeide** Paulus: mijn leven van der jonkheid aan weten alle de Joden. Gen. XLVIII : 15, 16, **zeide** Jacob : God, Die mij gevoed heeft van dat ik was tot op dezen dag, van der jeugd af tot nu toe, en die mij op al den weg geleid heeft, **zegene** deze jongens, en zij hun God. Toen was hij nabij zijn dood, hij had de perioden van zijn leven wel bekeken. Nu **zullen** we **vanzelfs** gemakkelijk tot het stuk komen.

Gij zult zeggen, als ik de periode van mijn kindschheid doorbijk, dan moet ik u een vraag doen: krijgen de kinderen bij hun geboorte in de natuur ook wel de wedergeboorte? Ik moet daar toch naar toe en gij ook, gaat naar uw kindsche jaren, van uw geboorte tot uw twaalfde of veertiende jaar; doet God het aan kinderen, zult gij zeggen? Ik antwoorde u klaar en eenvoudig.

1. In onze Kerke en bij al de vromen wordt het aangenomen als een Goddelijke waarheid, dat God het aan kinderen doet,

2. Wij zullen een trapje **hooger** gaan; uit dien grond hebben we in **onze** Kerke reden genomen om de kleine kinderen in het Oude Testament te **besnijden**, en in het Nieuwe Testament te **doopen**. God was de God van het zaad, en een kind van acht dagen werd

voor het zaad gerekend; dat toonde God, als Hij tot Abraham zeide: Ik zal uw God wezen en uwes zaads God tot in eeuwigheid, Gen. XVII :7. En Hand. II : 39, U komt de belofte toe en uwe kinderen. Uwe kinderen zijn heilig, 1 Cor. VII:14. Hunner is het Koninkrijke Gods, zeide de Heere Jezus, en Hij omhelsde ze, en kuste de kinderen, Marc. X: 14-16.

3. Een kind gaat bij zijn dood ook naar den hemel, en zou het geen genade hebben en niet veranderd zijn? Dat dede David zijne rouwe vergeten, 2 Sam. XII:20—23: mijn zalig kind, zeide hij, gij zijt bij den Heere, ik zal tot u komen. Dat God het geeft, is klaar; dat blijkt aan Abel, Izaäk, Jacob, David, Obadja, die dorst tegen zoo een heerlijk Propheet zeggen: ik vreeze den Heere van mijner jonkheid af, 1 Kon. XVIII:12. Een Jerobeams kind, waarvan die oude Propheet zeide, daar is wat goeds in voor den Heere, den God Israëls, 1 Kon. XIV : 13. Hij was nog uit de periode van de kindsche jaren niet overgegaan tot de jongelingschap; hij was veertien jaar. Om niet te melden van Jeremias, Timotheus, Johannes den Dooper en anderen.

4. Wij zien het alle dagen; wij zien ze en hooren ze spreken, die moeten zeggen, ik heb genade, dat kan ik niet ontkennen; en zoo ik ze heb, zoo moei ik ze in mijne jonkheid gekregen hebben. De Heere schenkt de wedergeboorte niet altijd als iemand tot jaren van onderscheid gekomen is; daar moeten er zeggen, zoo ik ergens mijn voet vast zette, zoo moet het in mijn kindsche jaren zijn. Dat is de eerste vrage beantwoord.

Gij zult zeggen: nu ben ik voldaan, ik zie, dat God het aan kinderen doet; maar nu is er een tweede vrage: wat doet God aan zoo een kind, als Hij het genade geeft bij 't natuurlijk leven? Zoo een kind is immers niet werkzaam; hoe gaat dat dan toe? Hoort en spant u nog wat in.

1. Wij zouden u wel willen vragen, wat doet God aan een dor zaadje, dat daar uit zijn kafje is en in de aarde geworpen wordt? Daar legt Hij kracht van leven en groeizaamheid in. Als zoo een zaadje de aarde krijgt, men zou niet zeggen, dat daar iets af zou komen; maar God legt er een levende en groeiende kracht in, als het de aarde en den regen krijgt. Wat doet God, als Hij in een kind zoo eenige schoone gaven legt? Neem eens, men zegt: iemand moet een poëet en een kunstenaar geboren zijn; als God zoo eenige kunstschappen in een kind legt? Die dingen zien en tasten we; God legt in een dood graantje leven, en zoo eenige schoone gaven in een kind. Gij zult zeggen, hoe is dat, hoe kan dat zoo zijn? Spant u nog wat in.

2. Hetgene God voor den val door de voortteeling zou hebben laten geschieden, dat doet Hij na den val. Hoe zouden de kinders voor den val geweest hebben met het zondige beeld ? Och neen! ze zouden volmaakt geweest hebben. Maar na den val gewon Adam een zone naar zijne gelijkenis, Gen. V : 3.

3. God, als een rechtvaardig_ Rechter, laat nu de kinderen in zonden ontvangen en geboren worden, Ps. LI : 7. Maar als de genadige God in Christus, zoo herstelt God Zijn beeld in het hart van sommige kinderen. Daar stelt Hij ook Zijn beeld in het harte van zoo een kind, in zijn verstand, consciëntie, wille, in al de krachten van de ziel, gelijk Hij er het beeld des duivels in legt; het ligt er alle beide stille in; de oude mensch ligt alzoo stil in zoo een kind als de nieuwe mensch; de verdorvenheid en de genade, 't is er alle beide stil ; het kennelijke Gods ligt er in, en de sprake ligt in een kind, en het is er altemale zoo stille in. Bij den groei van 't lichaam en de opklimming van hunne jaren beginnen ze 't altemale te vertoonen 't kennelijke Gods, de verdorvenheid, en ook de sprake, en dan beginnen ze ook het geestelijke leven te toonen; zoowel vertoonen ze het beeld Gods in zich te hebben als het beeld des duivels, zoodat gij dikwijls moet zeggen, als gij zoo een kind ziet van zijn eerste tot zijn veertiende jaar, en gij ziet ze stil na, het gaat mijn gedachten en bevattingen te boven. Wat ziet ge er dan wel in? daar beginnen ze te toonen eenige vonkjes en sprankeltjes van devotie, en zoo een teedere en oprechte liefde tot God en tot den Heere Jezus; ze zijn zoo ongeveinsd, het komt er alles zoo eenvoudig uit; ze durven niet doen, dat ze denken, dat God mishagen zou; zoo een kind heeft altemets zijn vurige gebedjes, ze weten dikwijls al vroeg, wat het is eens naar buiten te gaan, in het veld, om hun vurige gebeden tot God te doen; ze doen hun gebeden in het verborgene, in hun huis; als men daar hoort bidden, men wacht het dikwijls van geen kind, en dat blijft hun zoo al de dagen van hun leven bij, en ze werken er wel mede als ze oud geworden zijn, met hetgeen er toen al is omgegaan; en ze hebben altemets zulke verblijdingen, en ze doen altemets zulken keuze; Heere ! is het, met U zal ik het houden, al zou ik er om gesmaad worden, ik zal het evenwel met God houden al de dagen mijns levens; en ze worden zoo al een jong martelaartje, ze moeten dikwijls al lijden door hun ouders, en zoo een kind heeft dikwijls geen toegang als den hemel, daar het naar toegaat, en zoo behaagt het God uit den mond der kinderen en der zuigelingen Zijnen lof te laten verkondigen, Ps. VIII: 3 en Matth. XXI: 16. Men moet dikwijls over zoo een

kind versteld staan; moet het gaan sterven, dan is het dikwijls niet als met verbaasdheid voor al de omstanders om aan te hooren; daar zijn zoo al eenige exempeltjes **opgegaderd** en tot stichting in druk gegeven, hoe kinderen het getoond hebben dat ze genade hadden. Daar **hebt** ge de eerste vrage, of God ook aan een kind genade geeft, en de tweede, wat God dan doet? Die twee dingen hebben we nu afgehandeld.

Nu de derde vrage: gaat dat altijd met **zoo** een kind **zoo** voort? Dat zijn weer mooie stukken, die wel attentie noodig hebben. Het antwoord is: God de Heere belooft het wel **zoo**, als een kind groeit naar het lichaam, dat het **zoo** voortgaat naar de ziel, zonder dat het in een merkelyk verstel komt, naar het exempel van hun Hoofd, Luc. II:40, 52, Hij wies op en nam toe in wijsheid, **ende** in grootte en in genade en aangenaamheid bij God en al het volk; en naar het exempel van Johannes den **Dooper**, die had ook van den buik zijns moeders af genade; als ik de groetenis van Maria hoorde, **zoo** sprong het **kindeken** op van vreugde in mijn **lijve**, **zeide** Elizabeth, Luc. I: 41, en daarna wies hij op in sterkte, vers 80. En Joh. V: 35, daar was hij een brandende en lichtende kaars, in welke ze zich voor **eenen** tijd verheugden. 't Was een **plezier** om dien Johannes te zien, en dien Timotheus, die van kinds af de Heilige Schrift geweten had, zijn ongeveinsd geloove gaf zulke goede blyken dat hij **zoo** wel voortging, en zijn tranen van liefde. O wat had hij al liefde tot God en tot den Apostel.

Ja maar, zal iemand zeggen, ik ben **zoo** vervallen; toen ik tien of twaalf jaar oud was, toen was het wel met mij, maar nu ben ik **zoo** koud. Dat gebeurt wel meer; hoe zullen wij die antwoorden? Tot hun ondersteuning zullen we die **zoo** antwoorden:

1. Dat gebeurt wel, als iemand in zijn jeugd veranderd is, dat hij in het opgroeien de blykjes minder laat zien als in zijn jeugd; ja het gebeurt wel dat de verdorvenheden meer gezien worden als de genade; hetwelk evenwel hun tot **zulken** smarte is. Job XIII: 26, och Heere! nu doet Gij mij erven de misdaden van mijne jonkheid. Ps. XXV: 7, och de zonden van mijne jonkheid, gedenkt ze niet.

2. Door de begeerlykheid **der** jonkheid en de krachtige verleiding van de wereld en het zondige gezelschap, daar ze dikwijls in raken, **zoo** worden de sprankeltjes van hun devotie **zoo** t' onder gehouden altemets, dat ze als een kole onder de assche is, door al de verleiding, daar ze in komen; en ze zijn in de kracht en force van hun verdorvenheid, en in hun onvoorzichtigheid en dolheid, zoodat de genade die in hen is als een kole is, die onder de assche is,

3. Antwoorden wij: daar loopt altemets **zoo** eenigen tijd **zoo** al

wat heen, dat duurt **zoo** wel weken, maanden, jaren, dat ze zijn zonder merkelijken tegenstand te bieden, en dat het ai vruchteloos is wat aan hen geschiedt; maar **dan** gebeurt het wel, dat ze krijgen te kennen 't geen staat, Jes. **LXIII**: 17, Heere ! waarom doet Gij ons van uwe wegen dwalen? waarom verstokt Gij ons **herte**, dat wij U niet en **vreezen**? Keert weder om Uwer knechten wille, de stammen **Uwes** erfdeels. En dat is dan wel het slot, ais ze dat op hun hart krijgen; och, zeggen ze dan wel, wat heb ik gedaan, dat ik van **Gods** wegen gedwaald heb, en dat ik U niet gevreesd en heb ?

Maar mogelijk **zal** iemand zeggen: dat heb ik ondervonden, ik ben **zoo** ver weg geweest ; maar wat bleef er dan nog over?

1. Eerst, beschuldiging en knaging en overtuiging van een wakkere consciëntie. 2 Sam, **XXIV**: 10, Davids **herte** sloeg hem.

2. Dit, dat gij met geen vrijmoedigheid zondigt; is **zoo** een jongeling in een zondig gezelschap, hij is **zoo** beschaamd, het en gaat hem **zoo** van harte niet.

3. Schieten er over die flauwe overleggingen om uit te schreien, en dat er eens redding kwam ! en die wenschingen, dat ze van die gezelschappen ontslagen waren.

4. Dat duurt **zoo**, totdat de Almachtige begint te redden; dan worden ze als uit een diepen slaap wakker gemaakt; ik sliep, is het dan met de Bruid, maar mijn **herte** waakte, Hoogl. V: 2.

5. Dan komt er eens zichtbaar en tastelijk berouw. Het gebeurt wel, dat **zoo** een van daar den tijd van zijn wedergeboorte begint; dat, zegt hij, en vergeet ik in mijn leven niet, Heere! Dat onthouden ze, daar werken ze mede; o God ! zeggen ze, hier wierd ik gestuit.

6. Dan gaan **zulken teeder** voor God leven. Ik zal, ik kan, ik mag **zoo** niet meer leven, zeggen ze ; och Heere! hoe lang heb ik van U geweest! Dan komt God, en Hij doet die vonkjes van genade, die eenigen tijd onder de assche van hun verdorvenheid gelegen hebben, weer uitstralen en te voorschijn komen. En dan zoeken ze ook anderen te **hulpe** te zijn; ze zouden dan elk wel aandoen, en bij de mouw grijpen en zeggen, och, waart ge toch **als** ik! dan zijn ze als een vuur.

Nu hebben we nog een trouw woord tot den zondaar. Zit hier iemand die niet veranderd is, en zegt hij : ik ben mogelijk ook van mijn jeugd veranderd; ik ben in mijn jonge jaren wel overtuigd geweest, en wel, zulke kloppingen heb i-k in mijn gemoed gehad, ik ben van de slechtste kinderen niet geweest, ik ben mogelijk toen ook al veranderd geweest ; ik zegge : mogelijk zijt ge het niet. Wel zondaar, zult gij het op een mogelijk laten afgaan? **Uw cons-**

ciëntiewerk hebt gij in uw jeugd mogelijk meer ondervonden als nu, en het gebeurt wel dat **zulken** de goddeloosten in hun leven worden en dat ze in hun zonden sterven.

Iemand zal zeggen, zou ik het wel hebben? Zou God het mij in mijne jonkheid geschonken hebben; ik ben **zoo** oud geworden, en ik weet niet waar ik gestuit ben? Hier moeten wij nog een klaar woord zes of zeven toe zeggen. **Zoo** ik en gij het genoten hebben, dat wij van der jeugd af genade bezeten hebben, **zoo** zullen we dit kennen:

1. Wij zullen altijd **zoo** gaarne **hooren** van de wedergeboorte; wij zullen ze **zoo** noodig rekenen; wij zullen er geen dispuutje tegen hebben. Daar valsche gronden ontdekt worden en onderscheiden gepredikt wordt, daar snakken **zulken** **zoo** naar, ze verlangen er **zoo** naar, om het te **hooren**.

2. Ze zullen ze **zoo** gelukkig rekenen, die den tijd van hun verandering weten. Och arme! zeggen ze, ik en weet het niet.

3. Zult gij in hen altijd vinden een strijd tusschen vleesch en geest, Rom. VII, zullen zij altijd wel kennen, die twee menschen zullen hen niet onbekend zijn, een goed en een kwaad mensch, een oude en een nieuwe mensch.

4. Ze zullen altijd **zoo** **arm** voor God zijn, al hebben ze geen werkelijke vallen gehad; ze hebben niet met al, ze hebben geen gerechtigheid, Jes. LXIV : 6. Matth. V: 3, Zalig zijn de armen van geest,

5. God zal iemand, dien Hij van der jeugd veranderd heeft, sterke overtuigingen of liefelijke vertroostingën geven, lot een blijk dat God hem goed is, en **daarmede** vergoedt hij het. Weet gij dan den tijd van uw verandering niet, gij weet evenwel dat wel, dat God **u** voorkwam, en dat Hij u vriendelijk was en u troetelde, en **u** eens verrukte, en **uw** gemoed naar Jezus bracht. Kent ge zulks, spreekt dan niet breed van uw niet weten.

6. Nog eens: ach, hoe dikwijls heett uw hart wel geklopt, zou ik mij niet bedriegen, Heere? Onderzoekt mij toch, Gij weet het immers dat het mij om waar werk te doen is; is het nog niet begonnen, doet het nog. Dat zult ge in hun hart bestorven vinden,

7. Dat niet alleen, maar **zoo** een schepseltje gelijkt **zoo** naar al de wedergeborenen. Gij gelijkt dan **zoo** naar het volk, gij zijt eender van taal en bevatting. Ik noch gij, toen wij geburen Wierden, wij wisten het niet hoe het geschiedde, sommigen weten het al hun leven niet; gij leeft evenwel onder de menschen; ik zie, zult ge zeggen, ik spreek, ik werk gelijk als zij, en daaruit moet ik besluiten dat ik een mensch ben, al weet ik het hoe **van** mijn geboorte niet. **Zoo** ook, ze schreien, onderzoeken, belijden, zijn

beschaamd voor God, estimeeren God en Christus, zoeken den Geest niet te bedroeven, en ik ook niet.

Let toch op, zoo zult ge het vinden. **Dan** moet ge immers zeggen, ik ben van der jeugd veranderd. En kunt ge het nog niet zeggen, gij zult het evenwel nog wel eens zeggen tot uw verkwikking, ja God zal het u doen zeggen, ik vreeze God van mijner jeugd af aan, als Obadja. Wereldling! dat kunt gij niet zeggen.

Och **Heere!** zegt gij, ik durf het niet denken ; ik schijn wel genade in mijn hart te voelen, maar daar zijn zulke verdorvenheden in mij, ik en durf het mij niet toepassen. Kent gij evenwel zulke dingen, als wij daar gezegd hebben ; houdt dan moed, dan is het waar werk in uw hart.

Zijt ge van der jeugd af bekeerd en wedergeboren, waar zijt ge dan niet al. voor bewaard buiten die indertijd veranderd zijn? Ps. LXXI: 17, Van der jeugd aan hebt Gij mij geleerd, o God ! Ja waar hebt gij uw talentje niet al aangelegd aan **zulken**, die daarna dikwijls bekeerd zijn? Waar heeft God u niet al gebruikt in uw gezelschappen om te stichten, al was het maar met uw stil zijn en met **uw** niet mededoen? Wat dunkt u, wil Jezus **zulken** breken? Och neen ; maar ondersteunen. Ik hope, dat God dit zegenen zal aan ons, tot Zijn **eere**. Amen.

TWEE-EN-TWINTIGSTE PREDIKATIE

OVER MATTH. XII : 20, 21,

Waarin de zwaarigheid opgelost wordt van die veranderde menschen, die van een godvruchtige opvoeding zijn, en een stil en zacht humeur hebben, en van niet veel verandering weten; die zeiden: ik weet noch tijd, noch plaats, noch hoe dat ik veranderd ben.

Wij lezen, Luc. XV: 24, Deze mijn zoon was dood **ende** is weder levendig geworden ; **ende** hij was verloren, **ende** is gevonden. De blindgeborene zei: één ding weet ik, dat ik blind was en nu zie, Joh. IX: 25. 't Was of de vader van dit verloren kind wou zeggen, één ding weet ik, mijn kind was dood, en het is weder levendig geworden; het was verloren, en het is gevonden. De Apostel Paulus zei eens: ons, toen wij dood waren in zonden en misdaden, heeft Hij mede levendig gemaakt met Christus, Eph. II: 1, 5. Hij zei van **zichzelf**, mij is **barm-**

hartigheid geschied, daar ik een van de voornaamste zondaren ben, God heeft Zich over mij ontfermd, 1 Tim. I: 13, 15, 't Is uitermate plezierig, als een ziele zoo leven mag in de verzekering van haren staat; dat zij het mag weten, dat zij uit den natuur- in den genadestaat is overgegaan.

Wie heeft daar het allermeeste licht in? Zoo een, op wat wijze hij ook veranderd mag zijn, dien God belooft te omhelzen en te kussen met de kussen van Zijn' mond, dien Hij in de binnenkameren belooft in te leiden, dien Hij getuigt met Zijnen Geest aan hunnen geest dat ze kinderen Gods zijn, dien Hij het onderpand geeft, en dien Hij verzegelt nadat ze geloofd hebben; de plaatsen dienaangaande zijn in het Woord menigvuldig. O! als God zegt tot de ziele, Ik ben uw heil, en als Hij ze doet smaken de zekerheid van hare zaligheid; die, al wisten ze niet dat ze veranderd waren, als ze tot jaren van onderscheid gekomen zijn, gelijk als die in de zonde geleefd hebben en krachtadig veranderd zijn in de jongelingschap, mannelijke jaren, of in den ouden dag, dat heugen ze evenwel. Daar zijn er zulken, die heugen den tijd, de plaats, de wijze hoe God ze veranderd heeft, en de occasie bij welke. Zou men het een Manasse gevraagd hebben, hij zou 't u gezegd hebben, 2 Chron. XXXIII: 12, 13. Hadt ge een Zacheus ontmoet toen het hem gebeurde, en hadt ge 't hem gevraagd, hij zou het u gezegd hebben, Luc. XIX: 1-9. Die drieduizend (o zalige Pinksterdag)! hadt ge 't hun gevraagd, ze hadden 't wel gezegd, waar en hoe het geschied was, Hand. 11. Kon 't een Paulus niet zeggen, waar en hoe het hem overgekomen was? Hand. IX. 't Kan gemakkelijk geweten worden.

Al zijn er niet veel veranderde menschen, die geen tijd noch plaats kunnen zeggen, zoo zijn er evenwel, die niet veel licht hebben, en ook zulken, die gij het niet moet voorleggen, en die zijn tweederlei. En dat is eerst een soort, die van hun jonkheid den Geest gekregen hebben, van hun eerste tot hun veertiende jaar. Wij moeten het die niet vragen, die zouden zeggen: gij pijnigt mij tot in het innigste van mijn ziel, ik kan het niet zeggen, wanneer, waar en hoe dat ik veranderd ben. En die tweede soort moet men het ook niet voorleggen, die een teedere en godvruchtige opvoeding gehad hebben en van een zacht humeur zijn, en zoo van God veranderd zijn zonder veel staatsverandering of verwisseling van gestaltenis te voelen.

Die in den tijd krachtadig gestuit zijn, die konden het gemakkelijk weten, dat hebben we voorheen gezien; en laatst die, die van der jeugd veranderd zijn. Nu hebben we die geschikte te

bezien, die in de gemeente zoo geschikt leven, die weten niet veel van verandering te spreken. Om dat wel te doen, zullen wij dat u zoeken voor te stellen op de navolgende wijze:

- I. Zullen we u toonen, dat er zulke bezadigde Christenen zijn.
- II. Zullen wij u toonen, hoe dat ze gesteld zijn.
- III. Zullen wij die levendigen hartelijk onderrichten omtrent hun genade.
- IV. Zullen wij ze een waarschuwing twee of drie doen.
- V. Verder zullen wij dien kommer zoeken weg te nemen: dat ik genade had, ik zou dan ook wel weten hoe en wanneer dat ik veranderd was, Dien kommer zullen we zoeken weg te doen.
- VI. Ten laatste zullen we zien of wij er nog bij kunnen voegen of ze dan niet zorgeloos zijn, als ze zoo stil zijn? Dien kommer, zeg ik, zullen we ook zoeken weg te nemen, of haar vrede geen zorgeloosheid is?

Dat zijn dan de stukken, die wij u toonen moeten; als gij zoo een ontmoet, al de vromen en al de predikanten zijn allermeeft verlegen om **zulken** te behandelen, en te toonen dat ze **genade** hebben.

I. Dat is van het eerste stuk; daar zijn menschen die van jongs op wel zijn opgevoed, ze zijn geschikt en burgerlijk door hun goede opvoeding. Denkt ge niet aan de onderwezenen van Abrahams huis? Denkt ge niet om Deut. VI: 7, daar moesten de ouders de kinderen onderwijzen en inscherpen de rechten des **Heeren**, aan de tafel, aan den haard, op den weg; denkt ge dat die menschen dat niet waargenomen hebben? Hebt ge wel gelet op hetgeen Salomo zei tot lof van zijnen lieven vader, Spr. IV: 3, 4, Ik was mijns vaders zoon, **teeder** en een eenige voor het **aangezichte** mijner moeder. Hij, mijn vader, nu leerde mij, **ende zeide** tot mij: mijn zone, hoort naar mij, uw **herte** houde mijne woorden vast; onderhoud mijne geboden, **ende leeft**. Zou die jongeling geen goede opvoeding gehad hebben, **Marc. X: 20**.

Och, daar zijn kinders van tranen en gebeden, die gekweekt worden onder bidden, lezen en het goede exempel van hun ouders. Onder **zulken** heeft God er die de Zijnen zijn. Het en zijn niet altijd **ruigen**, onbeschaafden, die God roept; 't waren niet alleen hoeren en tollenaars, die tot Johannes den **Dooper** kwamen; daar kwamen ook beschaafde Pharizeën, Matth. III: 7. Paulus zei, dat hij **vóór** zijne verandering geleefd had naar de bescheidenste secte van hun godsdienst, en dat ik **zoo** geleefd heb, weten alle de Joden, zegt hij, Hand. XXVI: 4, 5 en Phil. III: 6 zegt hij, dat hij naar de

rechtvaardigheid die in de wet is, onberispelijk geleefd had. Ja, wij zien er alle dagen voor onze oogen, wij verkeerden, wij spreken er mede; men hoort hunne klachten, men ziet ze, men ontmoet ze,

II. Nu, iemand die **zoo** beschaafd en geschikt leeft, moeten we zien, hoe ver die komen en hoe die gesteld zijn, en dat is ons tweede stuk. Ik, zeg er een, ben van gedachte, als iemand veranderd wordt dat hij schrikkelijk ontsteld is; hij moet als door en voorbij **de** helle gesleept worden, hij moet helle-angsten uitstaan; ik geloof, dat als iemand wedergeboren wordt, dat hij schrikkelijk beroerd is, dat hij geen lust heeft om te eten of te drinken, en dat hij niet kan slapen, ja dat het hem alles tot een last is: ik geloof dat het **zoo** een mensch kost vleesch en bloed, zijn gezondheid en krachten, zoodat hij er eer uitziet als een, die in de graven woont, als dat hij een gezond mensch gelijkt; ik geloof dat het **zoo** fel toegaat, dat hem zijn kamer, zijn huis, de stad te nauw wordt: ik geloof dat hij moet op de heupe kloppen, op de borst slaan, zijn handen wringen. En weet ge hoe ver dat ze dan komen, **zoo** het **zoo** hooggaande niet en is? Dan moeten ze altoos verwisselingen van gestalten hebben, Lees ik in den Bijbel, daar staat het; kom ik in de kerk, daar en is geen een predikant of hij zegt het naar het Woord; met- dat iemand genade heeft, zal het daaraan gekend worden, dat de eene dag, weken, avondmaalgaan, bidden, veel scheelt van de andere. En, zegt hij, als ik nu naar **mijzelf** ga, ik heb zulke hooggaande ontsteltenissen niet gehad, noch ik en heb geen verwisselingen van gestalten; 't is altijd bij mij **zoo** effen, bedaard, stil; 't is altijd even effen en ruim, de eene dag en jaar is als het andere; ik denk dat ik als een doode ben, die altijd koud is; de levenden zijn dan eens heet en dan eens koud, maar de **dooden** zijn altijd koud; mijn hart moet hierover beven, Nu eenige woorden zullen we tot uw onderricht zoeken te zeggen, en dat is dit :

1. Eerst, dat de verandering wel toegaat met ontsteltenis, maar dat vat gij niet wel, dat het altijd met zulk een ontsteltenis toegaat. God slaat wel eens op het harte. dat het morselt, als Hij met een **barren** noordenwind begint en als Hij iemand begint te **tonen** de **schrikkelijkheid** van zijne schuld en de grootheid van zijne onmacht om **zichzelf** te redden, en als hij hem doet zien zijn diepe ellende en verdoemelijkheid, en als Hij hem den dood en het oordeel doet zien, en dat hij **zoo** schrikkelijk zondig is, **zoo** rood als scharlaken vanwege de zonde. Hand. XVI, die man die beefde **zoo**,

en die andere, Hand. II, schreeuwden het op de straten uit. Maar dat gaat niet altijd zoo.

2. Gelijk God het in sommigen schrikkelijk begint, zoo doet Hij het ook in sommigen liefelijk en zacht. Daar zijn er, daar Hij met blijdschap begint; daar komt dan een zuidenwind waaien, een zachte stilte; Hij leidt zoo een ziele in dat eeuwige verdrag, dat er is tusschen den Drieëenigen God over zondaars; Hij brengt zoo een ziele tot de boodschap van dat, tot de beloften, tot de aanbieding die Hij aan de zondaars doet, en dan tot de zalige goederen; dat bezet hun hart, en dan brengt Hij ze tot de volheden, die in den Heere Jezus zijn, en Hij geeft ze den Geest der verlichting, der vertroosting, der verblijding en der gemoedigheid, zoodat ze in de liefde en de goedertierenheden Gods als verstonen worden; en ze worden als weggerukt van verwondering, en roepen uit: Vader, Zoon en Heilige Geest, wordt Gij zoo de God van een arm zondaar, daar ik kome toevlucht nemen onder Uwe schaduwe? Bij U is des levens fontein, Ps. XXXVI: 10. Gij verzadigt mij met het goede van Uw huis, en met het heilige van Uw paleis, Ps. LXV: 5. Zulken hebben noch lust noch tijd om over hun zondigen toestand te denken.

3. Zoo moeten we tot onderricht van zoo een ziele zeggen: weet gij wel dat er menschen zijn, die vanwege hun humeur onderworpen zijn aan vele hartstochten, en dat blijven ze houden na hun verandering. Dan zijn ze eens bezet met schrikkelijke vreezen, beroerten, groote droefheden, en dan wederom met overmatige blijdschappen, daar dan wel uit voortkomen groote vrijmoedigheden. Niet dat de hartstochten al te verwerpen zijn, neen, maar ze moeten maar wel gebruikt worden. Nadat nu iemand die hartstochten aanhangen, is niet te oordeelen. Ook dit zeggen we tot uw onderricht, dat er ook menschen zijn, die niet vele hartstochten hebben, maar ze leven stil, gematigd; wat dat hun overkomt, ze zijn gematigd, zijn ze in blijdschap of in kruis. Aäron zweeg stil, en Mozes was de zachtmoedigste mensch van de geheele aarde, Lev. X: 3 en Num. XII: 3. Ze zijn al zoo gemakkelijk, zoo bescheiden, en die werken daarom niet te minder met hun verstand. en wil. Zoo God de Heere u door zulk een weg leidt,: denk -niet dat gij daarom geen of minder geeslelijk leven hebt als die driften hebben. Denkt gij, omdat gij geen drift en hebt, dat gij daarom minder of geen geestelijk leven hebt? Denkt ge dat gij daarom minder hebt als een ander? Dat is mis, gij zijt mis in uw oordeel.

4. Het vierde is: dat iemand, die zeer verborgen leeft, zijn verandering dikwijls zoo wel niet weet als anderen, God de Heere

die maakt, dat zulke menschen zich wat afzonderen, ze durven onder de vromen zich al niet veel voegen, en de wereld daar en hebben ze geen zin in. Zijn ze eens onder de vromen in een gezelschap, zitten ze **er** eens eenigen tijd onder, ze zitten stom; wordt er van hartverandering gesproken, ze weten er niet van; hun harte is gesloten, ze leven stil, en evenwel, als ze zouden verkeeren, **zoo** is het nog met vromen, maar zijn' ze er bij, ze zitten stom, en denken, ik versta wel wat dat ze zeggen, maar ik heb het niet ondervonden ; ze zouden wel als eenzamen gaan leven, en evenwel ze proeven de reden, ze wegen de geesten; lezen ze, hooren ze prediken, ze proeven, ze wegen wat er gezegd wordt en wat ze lezen, en gelijk het gehemelte proeft de spijs, **zoo** zij de reden, ze wikken, ze wegen, ze zijn als verstandigen om te oordeelen wat er gezegd wordt. Meent gij dat het anders toeging met Lydia? Daar was niet veel beslag onder, noch blijdschap noch droefheid. Wat was het ? Ze gaf acht, ze woog wat Paulus zei, Hand. XVI: 14. Let eens op de gemeente van **Berea** ; wat deed elk geloovige, als ze onder de prediking geweest hadden, ze gingen naar huis, en lagen het boek open en onderzochten of deze dingen alzo waren, Hand, XVII: 11. Onder zulke menschen verandert God ook menschen. Gij zult zeggen hoe gaat' dat dan toe ? Op deze wijze :

Eerst, met zeer vele bedaardheid leidt God ze in het bevat van aller menschen ellende, en ook in het bevat van hun eigen ellendigen toestand, hoe jammerlijk, arm, blind en naakt dat ze zijn; in mij is, zeggen **ze**, niets, ik kan niets, en dat gaat al bedaard toe, Dan leidt God ze met zeer vele bedaardheden in het gezicht van de zaligheden, en welk dat volk is, dat deel aan Hem heeft en aan die zaligheden en wat een gelukkig volk dat is. Ps. **XXXIII**: 12, Welgelukzalig is 't volk, diens God de Heere is : het volk, dat Hij zich ten erve verkoren heeft. Wel hoe gelukkig zijn ze, die daar deel aan hebben ! Dan ook in de rampzaligheden van die daar geen deel hebben. Eph. II: 12, Zonder God in de wereld, en zonder Christus, geen hope hebbende. Daar staan ze **zoo** al bedaard voor, en met vele bedaardheid en stilheid leidt God hen in 't werk der verlossing in en door Christus; zonder vele ontroering of blijdschap zien ze de aanbidding en noodiging van Christus over, de overtuiging, het aanhouden, het bidden, het noodigen aan hen en huns gelijken, dat Christus zegt: komt herwaarts tot Mij, Matth. XI: 28. Met vele bedaardheid doet God ze letten, hoe bitter het bekommt diegenen, die Jezus noodiging weigeren ; ze zien het **altemale** diep in, en dat God zegt: hoe zult gij het ontvlieden, indien gij op **zoo** groote zaligheid geen acht

geeft, en hoe God vertoornd is over de ongehoorzamen en tegenstanders, **Hebr. II: 3** en **X: 27**. En is er een zonde, daar God met vlammen den vuren wrake over zal doen, het is over de ongehoorzaamheid, **2 Thess, I: 8**. Dan wordt hun den dienst van Jezus wonderlijk, daar raken ze dan in, en met vele bedaardheid leidt God ze tot de redelijkheid; hoe redelijk dat het is, dat Hij gediend wordt, en hoe dat al het volk alles voor den Heere Jezus en **Zijne** zaak opzette; en daar zoo ingeleid wordende, en daar zoo voor staande, zoo worden ze allengskens en buiten hun weten veranderd, en zoo worden ze der waarheid gehoorzaam, ze worden door de waarheid gereinigd. Dan doet de Heere hun zulken zoet genoeg krijgen in zulke dingen te overleggen en te overdenken, en dat wordt hun overdenking dag en nacht, **Ps. 1:2**. Zij keuren dien weg goed, die heeft hun willige en zoete approbatie; zoo moet het zijn, en anders mag het niet zijn, zeggen ze. En God bewerkt hen zoo, dat ze ais een doodarme komen, en als een ellendige naar God gaan, en ze zoeken te koopen zonder geld, **Jes. LV: 1**. Van den Heere Jezus zoeken ze alles om niet te koopen, en Hem aan te nemen, zichzelf aan Hem over te geven en van Hem alles te wachten in nood en kruis, en ook in voorspoed verklaren ze, dat ze zich stille aan' dat pad houden zullen, en zeggen: Heere! ik verclare voor U, den Alwetende, dat ik het redelijk achte, het alles voor den Heere Jezus en Zijne zaak op te zetten.

III. Nu ons derde stuk. Wij zeggen tot uw onderricht: denkt niet dat gij zelfs een van de slechtsten onder de veranderden zijt, maar gij zijt wel een van de besten, van de bestendigsten en van de vaststen; gij wordt zoo licht niet bewogen gelijk de anderen, die op hun driften zoo leven. Doorgaans zijn zulken zeer oprecht, doorzichtig en voorzichtig, zwijgers; gij zijt van de stillen in den lande, van de verborgen des Heeren. Ze zijn zoo, dat men dikwijls over hun leven moet verbaasd staan; ze maken geen beslag naar het voorbeeld van hun Hoofd, die zijne stemme op de straten niet verhief. Voor het laatste moeten wij zeggen, dat God somtijds occasiën doet komen, dat al hun schatten eens voor den dag komen; dan moeten ze eens openbaar doen worden wat er in hen is, maar meest zult ge dat zien op hun doods- of ziekbed: dan zijn ze altemets der woorden vol, dan spreken ze altemets tot verbaasdheid van de omstanders. Ik heb er in den loop van mijn dienst zulken gezien, daar men het niet van zou gezegd hebben, maar als God ze op een ziek- of doodsbed bracht, dan kwamen er zulke dingen uit, dat men zeggen moest, ik had dat van dien man of van die vrouw niet gedacht: zit dat in dat

mensch? ik dacht dat het maar een gewoon burgerlijk mensch was of een **bijlooper**. Ik heb van mijn leven geweest, daar oude beproefde predikanten waren, die zeiden dat ze bij **zulken** wel geweest waren, dat ze moesten zeggen, zit dat in dat mensch? ik had het nooit geloofd. Die spraken met zulk een verzekering, **zoo** nederig en met zulk een vertrouwen.

IV. Nu ons vierde stuk, een waarschuwing drie of vier.

1. Weest uw leven niet te bekommerd over de wijze van uw **bekeering** of verandering, al verscheelde ze van andere; laat het een wijze zijn **zoo** het wil; of een kind veel weeën heeft of weinig eer het ter wereld komt, het is evenwel een **kind**.

2. Reguleert de manier van uw verandering nooit naar eens anders, dat gij zoudt denken, ik ondervind dit of dat niet, gelijk als een ander; een ander die ondervindt uw bedaardheid niet. De moordenaar aan het kruis was heel anders gesteld als de tollenaar.

3. Al hadt gij een wijze van bekeering, die nog nooit iemand ondervonden had, en die nog nooit op stoel gepredikt was, en die gij nooit in eenige boeken gelezen had, weest daarom niet te bekommerd. Meent gij, dat al de wijzen van overbrengingen beschreven zijn? ik acht, dat de geheele wereld dan de beschreven boeken niet en zou, **kunnen** bevatten. Verwerpt dan om de wijze, die God gehouden heeft, uwe **bekeering** niet. Met sommigen belooft God een ordinaire wijze te houden, en met sommigen eene extraordinaire; de weg, dien God houdt met menschen te bekeeren, is wonderlijk. Denkt altijd dat het op den wortel der zake maar alleen aankomen zal, maar op de wijze niet. Ananias, zei God, gaat naar Paulus. Heere, zegt hij, ik heb van dezen **zooveel** gehoord, dat hij Uw volk veel kwaad gedaan heeft, de wijze van zijn leven is mij niet onbekend. Laat ze, zegt God, gaat er naar toe, deze is Mij een uitverkoren vat, Hand. **IX**: 13-15, Hij wist van de wijze van zijn bekeering nog niet; het komt daar ook niet op aan op de wijze van het leven **vóór** de bekeering, noch op de wijze van de bekeering.

4. Schrijft God niet een wijze voor, hoe gij bekeerd woudt zijn, Hij is daar te hoog en te vrijmachtig toe; Hij heeft zulke wonderlijke wegen om een mensch te bekeeren, dat het altemets **zoo** buiten onze gissing gaat, gelijk het ging met Naäman den Syriër, 2 Kon. V. Hij dacht, de **Propheet** zal eens uitkomen, en hij zal voor mijn **aangezichte** staan, en zijne hand eens over de plage strijken, en den name **zijnes Gods** eens over mij aanroepen; en hij had het wel gedacht, het was naar de Schrifture, Lev. **XIV**. Maar de **Propheet** doet niet met allen van dat al. **Zoo** is het ook

in de bekeering van een mensch, gelijk Jes. LV:8, Mijne wegen zijn niet als uwe wegen, en Mijne gedachten zijn niet als uwe gedachten.

V. Nu zeggen wij tegen zoo een, die de wijze niet en weet: zoudt ge het nu niet durven vastzetten? Och neen, zeggen ze, ik vreeze dat ik mij zou bedriegen; dat als ik het deed, ik mij met assche zou voeden, en met **stroo** zwanger gaan, en **stoppelen** baren zou. Hoort, daar is een kenteeken of twee; een, daar gij het aan kunt weten of gij u in de vaststelling bedriegt zonder de wijze van uw bekeering te weten, en een, daar gij aan kunt weten of gij u niet en bedriegt als gij uw staat zult vaststellen.

Weet gij, wanneer dat gij u bedriegt? Als gij, na de vaststelling dat gij genade hebt, bij **uzelven** blijft; als gij gerust en zorgeloos gaat leven; als gij uw inbeeldt dat uw geluk in aardsche dingen bestaat, en als gij u gaat ophouden met dingen die meer uw verstand raken als uwe consciëntie; als gij na de vaststelling wat meer vrijheid begint te nemen in plaats van een **teederen** wandel; als gij meer houdt van algemeen prediken, daar elk gerust zit en ongemoeid naar huis kan gaan, als van particulier prediken.' Zoo gij vaststelt dat gij genade hebt, en gij vindt zulke dingen, zoo zult gé u vast bedriegen; dat is te zeggen, ik zal vrede hebben, al ben ik zus of **zoo** niet, al wandel ik naar mijns herten goeddunken, Deut. XXIX: 19.

Wilt ge nu weten of het geen bedrog is, dan zult gij na de vaststelling dit vinden. Gij zult bij uzelven niet kunnen leven; de oefening van uw geloof, hope en liefde zal allengskens levendiger worden; ja gij zult nader verkeereren met God, en in een **teederen** wandel voor Hem leven; onder de ernstige middelen zult ge het meest gaan, daar gij onderzocht en beproefd wordt; gij zult den Heere zoeken te gehoorzamen, en gedurig denken, zou ik mij niet bedrogen hebben? Hoort, wij zullen het **u** kort zeggen, als gij na de vaststelling daar naar toe geleid wordt, om Christus Jezus te gebruiken tot rechtvaardigmaking, en tot heiligmaking, en een nabij leven met God; dan is het geen bedrog.

Een zondaar zal zeggen, mogelijk ben ik ook **zoo** een. Tot u moet ik zeggen, laat gij een stuk van zou **grootengewichte** op een mogelijk afgaan? En die anderen zullen zeggen, **zou** er wel iets in mij zijn? Ja het; zeker. Waaraan zou ik het kunnen zien?

1. Daar is in **zulken** altijd **zoo** een kleven aan den godsdienst; gij zult zelden hun plaats ledig vinden, of **daar** moeten al **grootte** voorvallen zijn; de onderlinge bijeenkomst beminnen ze,

2. Gij zult ze in een eenparige gestalte doorgaans vinden in al hunnen wandel.

3. Zult gij vinden, dat ze al menige kommerlijke uurtjes, daagjes en nachtes verslijten.

4. Ach Heere, zeggen ze al menigmaal, kleeft mij die **zuurdeeg** van eigengerechtigheid niet nog aan? dat is toch de eerste en oudste religie, die er in de wereld geweest is.

5. Zij mogen wel lijden, dat ze **zoo** verkleind worden, tot niet toe weg.

6. Zij mogen **zoo** gaarne lijden, dat de Heere Jezus zeer verhoogd wordt; Hij is het eenige fundament van zaligheid.

7. In hun beste deugden zien ze **zooveel** leelijke zonden en gebreken.

Wat dunkt u, ligt dat in u? Houdt ge veel van **uzelfen** te kennen? Zoudt ge het met God, met Zijn volk, met Zijne zake houden?

VI. Maar, zult gij zeggen, daar ligt nog een **grooten** kommer op mijn harte; ach Heere, ben ik niet zorgeloos? ik wou wei eens weten of mijn geestelijke vrede geen zorgeloosheid is; ik wou dat onderscheid wel eens **hooren**; ik ben anders niet te stillen. Dat is ons laatste stuk, dat wij nog met een woord moeten zien.

1. Eerst, die **zorgeloos** is, **zoo** een is een vijand van kommer, maar gij niet.

2. **Zorgeloosheid**, dat is een vrede uit onkunde ontstaande; hij heeft misschien nooit naar zijn gerustheid onderzocht, en heeft hij het gedaan, **zoo** is het op valsche overleggingen, en hij heeft er **zoo** stil bij staan kijken; ik zie, zegt een die zorgeloos is, dat ik zondig ben; ik voel dat ik ellendig ben, en ik zie, Heere, dat gij mij in Christus begrepen hebt, en zijne gerechtigheid geschonken: en daarop hebt gij stilte en vrede.

3. Een **zorgelooze** acht, dat hij die stilte van **zichzelfen** heeft; maar de anderen zeggen: och Heere, **zoo** ik van U die geestelijke stilte gekregen heb, **zoo** word ik als weggerukt over Uwe goedheid, en belijde het onwaardig te zijn.

4. De **zorgeloozen** geven zich toe in een zondigen wandel; maar deze stillen in den lande die zetten op hun harte een garnizoen, ze zoeken zichzelf rein te bewaren, t' allen dage zijn ze in de **vreeze** van God, ze vermogen niet te zondigen vanwege de **vreeze** en liefde **Gods**.

Een zondaar zal zeggen: is er nu in geheel die verandering van een mensch niet één woord voor ons? Dat zullen wij licht nog in het toekomstige hebben. Ik hope dat de Heere dit aan u en ons zal zegenen. Amen.

DRIE-EN-TWINTIGSTE PREDIKATIE

OVER MATTH. XII: 20, 21,

Waarin die onderricht worden, die nog niet bekeerd
zijn, en aangewezen :

- I. Wat God van **zoo** een eischt.
- II. Dat God zeer vele wegen en middelen inslaat om het aan het harte te brengen.
- III. Dat wij aan onzen kant zeer vele middelen moeten gebruiken.
- IV. Waar dat wij ons voor moeten wachten.

Wij lezen Hand. II: 37 dat die verslagenen uitriepen: **mannen** broeders wat moeten wij doen, wat zullen wij doen, om zalig te worden? De ware overtuigden zult **ge** overal met zulk een tale vinden. Hand. IX: 6, daar ligt die man op aarde; och Heexe! riep hij uit, wat wilt Gij, dat ik doen zal? En Hand. XVI: 30, daar ligt er daar een op zijn **knieën**, met de tranen op de wangen, met het licht in de **eene** hand, en hij riep uit: lieve Heere, wat moet ik **doen**, om zalig te worden? Ik zou **zoo** gaarne behouden worden, zei de man.

Gij zult in uw hart denken: vindt men dat wel in de niet waarlijk overtuigde menschen, in die goddeloozen en die een addereengebodselsel en maar kaf zijn? Ja, Num. XXII : 10 zei **Bileam**: mijn ziele sterve den dood des oprechten, **ende** mijn uiterste zij gelijk het zijne! Ik zie de oprechten, ik wou dat mijn einde was gelijk als het hunne! En **Luc. XIII**: 23 zei daar een : Meester, zullen er velen of zijn er weinigen die zalig worden? 't Was **of** hij zeggen wou, ik wou ook wel zalig worden, en wij lezen van geen gevolg. **Marc. X: 17**, daar komt er een met **zoovele** bewegingen dat ge verbaasd moet staan; 't was een jongeling, die veel goed had en een fraai ambt in de kerk, zijnde een overste, en **hij** was zeer burgerlijk; **zoo** iemand zegt hij als 't ware tot den Heere: Meester, het leven dat ik hier leve, schijnt het rechte leven niet, daar **ik zoo al** jaren, weken en dagen mede heb doorgebracht, ik heb indrukken van een ander leven; daar valt hij op zijn **knieën** op den weg aan het bidden, goede Meester, zegt hij, hoe zal ik tot een ander leven komen, wat zal ik doen, opdat ik 't eeuwige leven beërve ?

Men zou zeggen, is er **zooveel** in een zondig mensch? En is dat evenwel nog niet genoeg? Waarom wil hij zalig worden? Ik

zie, zegt hij, op de aarde **zooveel** kruis en pijn, en zou ik dan nog naar de hel moeten en den hemel missen? Hij zoekt den hemel om van de hel bevrijd te zijn, en van kruis en pijn ontslagen te wezen, maar niet om God te dienen: als hij ze daarom zocht, dan zou hij hier eerst vroom moeten wezen. Maar gij zult er onder de goddeloozen geen vinden, die **zoo** begaan zijn over de wedergeboorte als wel over den hemel. Als ze daar leven onder **mal-**kanderen, gij zult ze hun leven op hun knieën niet meer vinden om te bidden om de wedergeboorte, maar nog wel om-den **hemel**; doorgaans zult ge het **contrairie** maar vinden, dat de **naamen** de zaak van wedergeboorte hun tot een last is. Wij **vreezen** dat hel in ons land nog zal gaan als ten tijde van al de Joden, de naam en zaak was hun tot een last, ze kenden de **wedergeboorte** niet meer, Joh. III. Als men dien naam en zaak gaat aandringen, dan is 't: wat wil die klapper zeggen? hij schijnt een verkondiger te zijn van nieuwe dingen; heb ik u gevonden, mijn vijand? gij profeteert niets goeds, maar altijd kwaad over mij, daarom ik **hate** u; wat wil die **bederver** al uitrichten, ik wil liever verloren gaan, zouden ze wel zeggen, als u weer van zulke stoffe **hooren**, ik wil u liever mijn leven niet **hooren**.

Het moet er al grof gegaan hebben, als ze eens met tranen staan als Pharao, en als een zak om hun lijf zouden doen en langzaam gaan met Achab; 't moet er al heel grof gaan, als ze eens met de Ninivieten om bekeering denken; 't moet er al hard toe komen en ze moeten al onder een wonderlijke prang komen, als ze eens onder een bediening komen die klaar en onderscheiden is, en' dat ze eens beginnen uit te roepen: en wij, wat moeten wij doen? **Luc.** 11: 14. 't Zou een predikant als een Johannes moeten wezen, zij zouden anders zeggen: wij willen niet naar u vragen. Wel toehoorders, er niet naar te willen vragen, en mist ge het, en moogt ge het niet missen, wel wie heeft u betooverd? het wezenlijke te missen, dat gij niet missen moogt, ik noch gij, of wij zijn in eeuwigheid ongelukkig.

Wij hebben in onze stoffe, die wij verhandeld hebben, in een **gekrookt** rietje te ondersteunen, en een lemmetje dat nog rook had te verkwikken, verscheidene stoffen verhandeld. Inzonderheid dat niemand **op** den naam van den Heere Jezus mag hopen, of hij moet in den staat der genade wezen, hij moet wedergeboren zijn. **Zoo** kwam ons meteen voor, dat **zoo** een moest weten den tijd, de plaats, en hoe hij wedergeboren was, en dat hebben wij onderscheiden behandeld. Wij zeiden dat er drierderlei slag van menschen waren, Daar waren er die goddeloos van leven waren

en **zoo** gestuit Wierden in den loop en ren van hun leven; die konden weten den tijd, plaats en omstandigheid. Dan waren er, die wij zeiden dat van der jeugd af in hun kindschheid genade gekregen hadden, die **zoowel** als ze het beeld des duivels in hen hadden, ook het beeld **Gods** gekregen hadden, en dat kwam met den opgroeï van hun jaren en van hun lichaam voor den dag; woudt gij die vragen den tijd, plaats en omstandigheid van hun wedergeboorte, ze zouden zeggen, gij kruisigt mijn ziel, ik en kan het u niet zeggen. Nog waren er **zulken**, die in al hun leven en in hun jonkheid niet veel hartstochten onderworpen waren, en **zoo** stil opgevoed zijn, die niet van veel verandering van staat of gestalte weten, van die stillen in den lande; maar al hebben ze niet veel hartstochten, ze werken daarom niettemin met hun verstand en wil omtrent God en goddelijke zaken, zoodat ze als buiten hun weten de waarheid gehoorzaam worden; ze zien het geloof, ze zien den weg der deugd, ze zijn burgerlijke Christenen; woudt gij die vragen, die zouden zeggen, gij kwelt mijn ziele, ik en kan het niet zeggen. Die onder de Christenen voor groote Christenen bekend staan en veel kunnen spreken, daar moeten we altemets naar omzien, en die er voor **geene** bekend staan, van die stille burgerlijke, dat zijn dikwijls de sierlijkste lidmaten van Christus. Wij beriepen ons tot alle drie die soorten, en wij zeiden, ik en gij, waar hebt ge genade gekregen? Zijt ge in den tijd gestuit, of hebt ge ze van der jeugd gekregen, of moet ge uw voet vast zetten onder die zeer gematigd zijn in hun droefheid of blijdschap? Gij moet naar de waarheid van die zake zoeken, ik en gij, wij moesten het in ons leven krijgen, voorwaar wij mogen het niet voorbij, oordeelt. Wij zeggen, wij gelooven dat er hier zitten, die zeggen, ik heb het niet op een van die drie stonden, of misschien, ik mis de wedergeboorte nog; uw betrokken aangezicht toont het dat niet? het voor u neerzien, uw zuchten, de tranen, die er altemets wel eens uit uw **oogen** springen?

Wij zeiden laatst, wij zullen u misschien eenige middelen aan de hand geven, en **toon**en wat dat gij doen moet, als God ons gelegener tijd zal gunnen; en dat is nu deze. Gij zult zeggen, hoe kom ik daar toe, tot de wedergeboorte? Om dat wel te verhandelen, moeten we u dit doen zien.

1. Dat God van mij en u vrijmachtig de wedergeboorte eischt en vordert.

II. Dat Hij ook bij den **eisch** zeer vele wegen en middelen inslaat om het ons aan het harte te brengen.

111. Dat wij aan onzen kant daartoe zeer vele middelen moeten en kunnen gebruiken.

IV. Dat wij ons voor **eenige** dingen moeten wachten.

Eerst, zeg ik, God eischt ze van ons, of wij ze hebben of niet. Dan, God slaat wegen in, die hier zit, om er ons toe te brengen. Dan, God wil dat gij ook middelen gebruikt. Eindelijk, wij moeten ons voor eenige dingen wachten.

1. Wat het eerste aangaat: om het stuk **u** wel te doen zien, **zoo** zullen wij u met uwe gedachten langs dezen weg leiden:

1. Eerst, ik en gij allen hebben ze van **nature** niet, maar wij zijn van **nature** kinderen des toorns, vervloekten, wij hebben ze niet, Eph. II: 3. Wij leven afgescheiden van God, van **nature** **leven** wij zonder God, vs. 12. Wij kunnen God ons **leven** niet lief hebben van **nature**. Let er toch op, wij zullen u langs die stelling zoeken in te nemen, dat ge het voelen zult.

2. Dat niet alleen, maar wij doen er ook niet toe; het is een geboorte, en **alzo**o weinig als wij tot de formeering van ons lichaam, tot de natuurlijke **geboorte** iets gedaan hebben, **alzo**o weinig doen wij tot het geestelijke leven. Wij doen er niets toe, tot die daad van herschepping, het is een almachtige daad **Gods**, een schepping, een uit de **dooden** levendig te maken en wilde takken tegen de **nature** in den vetten olijfboom over te zetten. Wij hebben ze niet van **nature**, en wij doen er niets toe.

3. Maar wij kunnen er ook niets toe doen, dat is onmogelijk; wij kunnen er, zeg ik, niets toe doen, om die daad **Gods** uit te werken. 2 Cor. 111: 5, Wij zijn van onszelven en van **nature** niet bekwaam om iets goeds te denken of te doen; wij willen het ook niet doen. Kan een Moor zijn huid veranderen? kan een **rank** buiten den wijnstok vruchten dragen? kan een mensch, die een vijand **Gods** is, zich **Gode** onderwerpen? kan de natuurlijke mensch geestelijke dingen verstaan? kan een blinde zien? kan een **doode** leven? kreupelen kunnen die wandelen, zonder dat er aan hen een almachtig werk **Gods** geschiedt? Let er op ; **we** hebben het niet, we doen er niet toe, we kunnen er niet toe doen.

4. God vordert het evenwel. **Ezech.** XVIII: 31, Maakt u een nieuw **herte**. **Ezech.** XXXIII: 11, Bekeert u tot Mij. Eph. V: 14, Staat op uit de **dooden**. Dat is de duidelijke wille en last van God, en Zijn **eisch**, die het vordert.

5. **Zoo** gij het niet en doet, zegt God de Heere, **zoo** dreige **Ik u**, Ik zal er u om straffen, gij zult vergaan, Ik zal u **vermorselen**, hoe zult ge het ontvlieden? Dan zijt gij vervloekt, Ik zal u

daarom in de hel smijten; gij kunt noch moogt ze niet missen, of gij zult er om in de hel vallen.

Daar staat de zondaar in dat gezicht; ik heb ze niet, ik doe er niet toe, ik kan er niet toe doen, ik moet ze hebben, God zal mij straffen als ik het niet doe, en het is een werk Gods, hoe is dit? waartoe doet God dat?

a. Eerst, God doet dat, omdat Hij een mensch wel tot overtuiging wou brengen, waaruit dat hij gevallen is door de zonde. Wat had de mensche een kroon op het hoofd, eer hij gezondigd had! Zij waren bijna als de engelen. Pred. VII: 29, God had den mensch recht geschapen.

b. Ik wou hem brengen tot dit **gezichte**, zegt God: hoe kom ik tot zulk een toestand, daar ik een engel gelijk was, dat ik nu een duivel gelijk ben geworden! De kroon van ons hoofd is gevallen, wij hebben tegen U gezondigd, **Klaagl. V: 16.**

c. God zegt: Ik wou u brengen tot schaamte, dat ge Mij niet dienen kunt. Kunt ge nu Mij niet dienen, **schamet u**, en wordet schaamrood. Zoudt ge van uw onmacht durven spreken zonder tranen, verlegenheid en schaamte? Ik ken die loopjes, dat ge in den loop van uw leven **zoo** speelt met uw onmacht; Ik wil u dat **wegnemen** wordt er beschaamd over, gelijk als de verloren zoon; ik moet eten, en ik kan niet, ik heb het niet; hij had geen uitvlucht voor zijn onmacht; neen, maar hij schaamde zich, dat hij het **zoo** al verkwist had. Ik zal opstaan, zegt hij, en tot mijnen vader gaan, en ik zal tot hem zeggen : vader, ik hebbe gezondigd tegen den hemel en voor u, **ende** ik ben niet meer waardig uw zone genoemd te worden, Luc. XV: 18, 19. Speelt dan **zoo** niet meer met uw lippen voor uw onmacht.

d. God doet het, opdat wij zouden zeggen, Uw **eisch** is billijk, ik kan wel niet, maar daarover moet schaamte mijn aangezichte bedekken, en Uwe is de gerechtigheid. Ja God doet het daarom, opdat wij zouden zeggen, ik had mijn leven niet gezien dat Gij rechtvaardig zoudt zijn om mij in de hel te werpen, was het over dat niet; ik **konde** het doen, maar ik heb **mijzelf** moedwillig van die gaven beroofd. Zullen wij dan, menschen, ons willen aanmatigen dat wij God ontstolen hebben? Kan een vader tegen een kind, dat hij wel opgevoed heeft en een rebel is, zeggen, ik zal u aan het gerichte aanklagen, en wordt dat niet kwalijk genomen; en zal God het dan niet doen? Opdat ge dan zoudt zeggen, ik heb het mijn leven **zoo** niet gezien ais nu, dat God zulk een recht heeft om het van mij te vorderen, al is het dat ik het niet doen kan.

e. Ja God doet het, om al die ijdele redentjes van uw vleesch weg te nemen; gij **zoudt** de wijsheid **Gods** wel tot dwaasheid maken; Hij doet het om uw wijsheid tot dwaasheid te maken; dat zeggen, kan ik er niet toe doen, wel laat ik dan maar met mijn handen over malkanderen zitten, en wachten totdat God op mij ziet; o! schaamt u over zulk een zeggen; wat hebben we dan met middelen **te** doen? In de natuur redeneert gij zou niet; als een mensch niet en werkt, dan zegt ge, het is een luiard. God en doet **zoo** geen mirakelen meer. Al is het mijn werk, mensch, het gaat **zoo** niet, zegt God, in de verandering van een mensche gelijk het ging in de verandering van het water in den wijn; de verandering van den mensche gaat naar den aard des menschen; Ik spreke hem aan, lk overtuige hem, **lk bidde** hem. Ja mensch, zegt God, ik doe het om uw ijdele redentjes wat weg te nemen, Ik wil u binden aan het gebruik der middelen. Bezieet die menschen eens in 't Evangelium, die genezen Wierden; gebruikten ze geen middelen? wel, is het dan wel wonder, dat God in de verandering van een mensch ook **zoo** werkt door middelen? dat God ons aan middelen bindt ?

Nu zullen wij in eeuwigheid tegen God niet zeggen kunnen, dat het onredelijk is dat **Hij** ze van ons eischt, maar wij zullen moeten zwijgen.

11. Wat middelen gebruikt God nu? Wat doet ge, zegt God, dat ge Mij niet dienen wilt, de zonde niet verlaten wilt, en in een verbond met Mij komen? Moesten wij niet zeggen, als het den Heere belooft, wij willen Hem wel dienen en de zonde **verlaten** ? Maar wat middelen gebruikt God om een mensch tot bekeering te brengen? Let er toch op; weet ge wat God gedaan heeft ?

1. Eerst zegt God: wat heb **lk** al in uwe consciëntie kloppingen gegeven? Gij hebt een **conciëntie** in uw binnenste, dat was mijn middel doe gij in de zonde leefde, om **u** tot God te brengen! Meent gij dat de vromen dat maar alleen hebben? Neen, de **on**-bekeerden zijn daar ook mede bezet, Rom II: 15, Hare consciëntie medegetuigende, **ende** de gedachten onder malkanderen haar beschuldigende, ofte ook ontschuldigende. Wat heeft die consciëntie **u** dikwijls aangesproken, dat ge **zooveel** hadt als gij ze stillen kondt ? Gij weet het wel. Wat verwijt Kaïn zijn broedermoord? Waar jaagde het harte van Achitophel **zoo** over, als over zijne ontrouwe tegen zijn goeden koning David, dat hij die **zoo** verdrukt had? Waar was Judas **zoo** benauwd over? dat hij zijn Meester verraden had? Wat deed Jozefs broeders **zoo** uitroepen : nu zoekt God het bloed van onzen broeder? Wat deed een **goddeloozen**

Felix zoo vreezen? Wat deed een Domitiaan onder een bed kruipen, ais God den donder van Zijne mogendheid vertoonde?

2. Dan liet God wel over uw huis of land oordeelen komen; het en ging naar uw zin niet, Dan heeft God dien weg wel gehouden, dat Hij u ziek maakte tot der dood toe, opdat gij **opwaken** zoudt. Manasse, zei God, nu zijt ge in het gevangenhuis, zult ge nu niet **opwaken**? Ja verloren zoon, daar zijt ge nu zonder goed, zult ge nu niet **opwaken**? Ja moordenaar, daar hangt gij nu aan het kruis met den dood op uwe lippen, is het nog **geen** tijd om op te waken? Och ja, zegt hij tegen zijn kameraaad, zult ge God nog niet **vreezen**? Luc. **XXIII**: 40.

3. Ook overlaadt God wel eens met zegeningen. Dat al zal Ik u geven, zegt God, als gij Mij zult dienen, Deut. **XXVIII**. Ik heb u geplant op een vetten heuvel, Jes. V :1. En Hij geeft u wel eens **geene** banden tot den dood, Ps. **LXXIII**:4. Ik doe u uitermate wel zegt God, en zult gij Mij dan niet **vreezen**? Ik en laat Mij niet onbetuigd aan u, goedgeoede van den hemel, Hand, **XIV**: 17. Ik heb u bemest, en Ik heb den boom op **eenen** vetten heuvel geplant; en zult gij niet eens naar uw huis gaan, en sluiten uwe kamer, en kijken wat Ik u al gedaan heb? Heb Ik u wel ooit eenig kwaad gedaan? heb Ik u niet in den rijkdom van mijne goedertierenheid geleid? Rom. **II**: 4.

4. Zegt God: Ik bracht u voor eenige exemplaren van **goddeloozen**, opdat gij u zoudt van zulke zonde bekeeren; een Sodom, de eerste wereld, **Korach, Dathan, Achan**, bij welke zonde meteen de straffe was tot **waarschuwinge**, opdat gij geen lust zoudt hebben aan hunne daden, 1 Cor. X : 6, 11.

5. De weg, dien God hield, was, dat Hij eenige godzaligen voor uw **oogen** bracht. Jac. V en Hebr. **XII**, daar hebt ge den wandel met God van een **Henoch** en Noach, het sterk geloove van een Abraham, de zachtmoedigheid van een Mozes, de lijdzaamheid Jobs. God bracht u tot de nederigheid en Godvruchtigheid die er in een David was; dat waren allemaal exempels, daar gij door mocht getrokken worden.

6. Nog eens, God zegt, heb Ik met u niet dien weg gehouden, dat Ik u hebbe onder Mijn Woord gesteld en de bedieninge van hetzelfde? Ach Heere, enkele teksten waren als stormrammen, als hamers om op ons harte te werken. Dan liet ik die, zegt God, dan deze Predikatie prediken, dan door deze dan door die Predikanten, die gij **zoo** al in uw leven eens gehoord hebt, die u wel eens aan uw harte raakten, dat ge er **u** niet van kondt ontdoen, **zoo** dat ge wel eens sidderdet over het nare in het Woord; Ik

ben een verteerend vuur; Ik ben u te sterk, gij stofje, gij **kafje**, gij druppeltje aan den emmer, gij stofje aan de weegschaal, wat wilt ge doen? gij zijt **zoo** tegen Mij gewapend, het zal u **zoo** vreeselijk zijn te vallen in de **handen** van den levenden God, Hebr. X : 31. Over uwe zonde, schuld, onmacht, ellende, daar ge **zoo** aan vast zijt, zijt **ge** vervloekt. Daar laat Ik mijne knechten op den berg **Ebal** trappen, om al de vloeken uit te spreken over u, **zoo** gij u niet en bekeert; dan kwam ik met het liefelijke, en Ik **zeide**, grimmigheid is bij Mij niet, Jes. XXVII : 4, en Ik **zwe**re u, dat Ik geen lust en hebbe in uw dood, **Ezech. XXXIII : 11**. Daar is een Middelaar om zondaars, die verlegen zijn, zalig te maken, en daar is geen zondaar te groot, geen te oud, geen te leelijk, geen te arm, die de zonde maar tot een last is, die verlegen en verslagen is; wilt ge naar Mij komen, gij zult ruste vinden, **Matth. XI**: 28, 29. **Ik** sta daar voor u, en Ik late u mijne knechten bidden met tranen, en zeggen waarom wilt ge sterven? ei laat u met God verzoenen, 2 Cor. V : 20.

7. Eindelijk, zegt God, heb Ik dezen weg niet **altemets** gehouden, dat Ik u des **nachts** ontzet hebbe door **droomen**, met van de uwe u eens te doen voorkomen, die gij meende dat in den hemel waren, of die gij meende dat in de helle waren. Dan doet God u wel eens het oordeel voorkomen. Gij moet dat niet **onschrijfbaarlijk** rekenen ; ziet Job IV: 12-16. Meent gij dat God een mensch niet kan verschrikken in den droom, gelijk als Pilatus wijf? Dit was mijn weg, zegt God: Ik gaf u gemeene gaven, gij hadt fraaie kennis; gij zaagt wel wat dat uw best was, God te dienen dat daar ruste in was; gij zaagt den weg naar den hemel, dat die redelijker was als naar de helle. Dan gaf Ik u wel dikwijls schrikkelijke prangen in uw gemoed, **zoo** dat gij, als gij te **huis** gekomen waart, op uwe knieën moest vallen en zeggen, och Heere, het en kan **zoo** niet gaan. Is dat niet waar? moet ge niet zeggen, ja Heere, zulke wegen en nog al meer hebt Gij met mij gehouden, **opdat** ik bekeerd zou worden, even of er iets aan gelegen was, dat ik U dienen zou?

III. Het derde stuk: wat moet ik nu doen, zult ge **zeggen** ; gij hebt gezegd dat ik niets doen en kan; en nu zeggen we, gij kunt veel doen ; **tot** die almachtige daad **Gods** kunt gij niets doen; maar gij kunt evenwel veel doen. Wat kunt gij en wat moet gij doen ? Hoort, als het meenenswerk is; maar als het maar is om **zoo** eens te **hooren**, dan hebt ge niet veel te wachten, **maar** als het meenenswerk is,

1. Eerst, dan kunt ge voor God gaan zeggen, ik ben nog **nietver-**

anderd. Laat Ik het uit uw mond eens **hooren**, zegt God, zegt Mij den grond eens waarop dat ge het besluit? zegt ge, och Heere, ik ben nog niet veranderd: wat reden hebt ge om dat te besluiten, zegt God? Heere, ik mis het, en ik heb er zelfs geen lust toe; ik verlang er niet naar. Luther placht te zeggen, **vóór** mijn bekeering mocht ik het woord van **bekeeren** niet **hooren** noemen. Heere, zeggen ze, als ik in het aardsche mijn zin heb, dan is het wel. Heere, als ik mijn begeerte op mag volgen, mijn zondige driften en lusten, dan ben ik tevreden, dan **eisch** ik niet meer. Ik ben niet gaarne bij de Godzaligen, daar wat goeds gesproken wordt, ik spreek liever van iets gemeens, of van de zonde, maar van God of van de deugd niet; ik wil liever van indifferente dingen spreken. En als ik de zonde doe, dan ben ik in mijn schik; als ik wandel naar de begeerlijkheid van mijn **oogen**, en in de grootschheid **dezes** levens, dan denk ik niet veel om U, of om eeuwig gelukkig te zijn. Ik onderhoud mij met die aardsche gedachten, maar zelden ben ik **daarmede** bezig, om daaraan te denken, om U te dienen, en te **vreezen**, en lief te hebben; en heb ik nog eenige gehoorzaamheid aan U, het is maar om mijn intrest; als mijn mond zou zeggen, ik **vreeze God**, ik wou wel naar den hemel gaan, **zoo** zou mijn harte zeggen, **gij leugent**.

2. Gij kunt er dat bij zeggen, och Heere, en daar ben ik niet eens ontsteld en bewogen over, het en doet mij niet eens aan; en ben ik daar eens bewogen over, het is **zoo** wakker weer over; heb ik het er op gezet om mij te bekeeren, ging ik bidden en lezen met mijn huis, och Heere, het viel mij **zoo** nauw, ik scheidde daar met eene zucht uit, en ik ging weer tot mijn vorig **leven**; ik zei, ik wil liever verloren gaan als hier **zoo** leven. Is het **zoo**? O schrik! wat zegt ge? moet ge niet zeggen, **gij hebt gelijk**.

3. Kunt ge er bij doen, dat ge zegt, lieve God, wat ongelukkig schepsel ben ik! Als ik dat overdenk, ik ben Uw vijand, ik heb U vertoornd, het verderf, den vloek zie ik komen van alle kanten, Gij Heere en mijne consciëntie, de hemel en de aarde, zullen eens tezamen spannen om mij te doen verzinken; in wat deerlijke staat ben ik! De haren van mijn vleesch rijzen te berge, als ik er aan denk! Kunt ge wel redelijk overleggen, als ge dat eens overlegt, wel ach, dat ik eens arm wierd, dat dit of dat mij eens overkwam, wat zou ik gaan doen? Wel overleg dan dit, dat ik eens stierf onbekeerd, mijn ziel zou bij den duivel naar de hel moeten. Als gij met uw ziel voor God zult komen, het geheele gelaat des Rechters zal wezen om **u** te verschrikken; dan zal het wezen, och Heere, **nu** moet ik verwezen worden ten eeuwige **vure**; dan zult ge **zeg-**

gen, nu is de hel voor me open, de hemel gesloten; daar zult ge staan schreeuwen, nu ben ik voor eeuwig vervloekt, o God, dien ik mis en eeuwig missen moet ! Daar zult gij dan staan schreeuwen over uwe hoovaardij en wellust, dat u dat zulke ketenen waren, daar gij hier zoo mede gebonden waart; gij zult er uw hart over opeten, en gij zult uw consciëntie gelijk geven, dat ze u een eeuwige worm is, die daar zal zitten knagen zonder verpoozen.

Ook **kunt** ge dit doen, dat ge tot God zegt, ik moet anders zijn en ik kan niet, ik kan mij niet veranderen; nu komt het er op aan, ik kan op mijn onmacht mijn leven geen uitvlucht meer maken, noch ik durve er niet meer van spreken; ik geloof 't zelfs, ik wil nu mijn leven zooveel niet meer beloven, alsof ik alles doen kon ; als ik er zoo van spreke, het vliegt in mijn aangezicht; ik heb moedwillig, gewillig en met plezier mij van die macht beroofd; als ik nu spreke van mijn onmacht, dan neemt het maar al den klem van de Predikaten weg en ik verschoon er mijn luiheid maar mede, ik heb een verkeerd protext van mijn onmacht gemaakt.

5. Weet ge wat ik en gij moeten doen? Daar moet geen een dag voorbijgaan of den avond hebben, of wij moeten zeggen, och God, in korte ben ik eeuwig gelukkig of ongelukkig, binnen weinig tijd in de helle of in **den** hemel, aan Uwe rechter- of aan Uwe linkerhand, zalig of rampzalig; hetgeen ons bij het oordeel voorkomen zal, **zal** ons bij den dood overkomen naar de ziele.

6. Heere, liet Gij den duivel toe, die mijn eeuwig ongeluk besolliciteert, hij deed met mij, gelijk hij met de Gadarensche zwijnen deed ; hij stortte mij in de hei; liet Gij den dood toe, hij schoot zijn doodpijl, daar hij maar treffen kon. Bedenkt dat eens.

7. Heere, zult ge zeggen, kan ik veel doen, ik wil en zal dan ook veel doen. Ja gij kunt veel doen, zegt God; kunt ge niet, in de plek van in een gezelschap der zonde te gaan, in een gezelschap van godzaligen gaan? in plaats van te wandelen, naar de kerk gaan? een stichtelijk tractaat in uwe handen te nemen, in plaats van een zondig boek te lezen? in plaats van een reize, historie of klucht, kunt ge uwe memorie met wat wezenlijks vullen, **zoewel** als met ijdelheid ; gij moest ze met wezenlijke dingen vullen. Zoudt gij uwe knieën niet eens buigen en eens bidden kunnen, hebt ge den **geheelen** dag zooveel tijd niet, dat ge **één** momentje bidden kunt ? zijt ge **zoo** bezet met zooveel menschen, dat ge met mij niet eens spreken kunt? mag de Heere u niet eens **hooren** spreken? ziet ge niet, waar dat ge meest gemoeid wordt? gaat ge onder zulke middelen niet daar het **harte-**

lijke onderscheidene en naar binnen willende is? Ziet ge wel dat ge onder de middelen moet komen? Die nat wil worden, moet onder den regen komen; die veranderd wil worden, moet onder de middelen komen; als gij onder het gehoor zijt, wat heerlijke dingen hoort ge al? het liefelijke en het verschrikkelijke. Gij moogt uw tijd niet slijten, of ge moet onder de middelen komen; opent God daar geen harten? is het geloof niet door het gehoor? of scheidt ge er uit en wilt ge Mij al heel afkappen, zegt God? Dit kunt gij doen, dat ge nooit uit uw huis naar het huis Gods gaat zonder bidden. Meent ge dat een Predikant dat maar alleen moet doen? Zegt dan, als ge naar het middel gaat, Heere, ik moet mij nog voor een doode rekenen; zou dit het stondeetje in Uw Raad wel zijn, in hetwelk Gij mij zoudt levende maken? zou dit de dag van zaligheid en het uurtje der minne wel voor mij zijn? zou de man nu wei beschikt zijn, die het middel moet wezen van mijn verandering? zou die tekst of de stoffe wel zijn, die gepredikt moet worden, waardoor ik getrokken zou worden? Dat gawe God, die het beloofd heeft, dat waar twee of drie in Zijnen Naam vergaderd zijn, Hij er in 't midden zou zijn! Och mocht ik eene van die zijn, die getrokken worden! Zoudt ge wel denken, als gij zoo -ging, dat God dat niet zegenen zou? Dan moet gij zoo attent zijn en met zooveel lust om te hooren, als gij tevoren waart om ijdel gerei en zot geklap te hooren en ongezouten reden, En dan moet gij wachten totdat God genadig is, en dan letten of er niet iets is dat u raakt, of gij niet in de beweging raakt. Is het nog niet, dan klagen er over, en zeggen, och Heere, belieft Ge nog niet op mij te zien, ik wou dat ik eenige bewegingen en overtuigingen had; krijgt ge ze, dan zeggen, och Heere, ik dank U, het is nog wel niet veel, maar gaat er toch mede voort, werk het door. Waart ge blijde als ge eens bewogen wierd, gaat bij de godzaligen, of gij door hun onderwijs of bidden bekeerd wierd; een doove kole moet bij de vurige kolen gebracht worden, opdat ze samen aan brand gaan; ijzer scherpt men met ijzer. Wat dunkt u, als gij zoodeedt, zou het niet gaan? Die dingen vordert God, die kunnen en moeten wij doen.

IV. Laat ons nu ons wachten van een zaak twee of drie, en daarmede scheiden wij er van af.

1. Eerst moet gij u wachten voor uitstel ; loopt niet om en om, ziet niet tegen het werk op, de tijd loopt ras, niemand kan zich een dag levens beloven; niemand kan zich beloven, dat hij op zijn doodbed zijn verstand zal hebben,

2. Moeten we ons wachten, dat wij niet en sterven op eene

enkele gissing, ijdele hope en inbeelding, op een, mogelijk zal ik ook wel zalig worden; hoe schrikkelijk zal het dan zijn, als in een oogenblik al die zachte pleisters worden afgenomen.

3. Moeten we ons wachten van dispuutjes tegen den Heere te leggen; o het is zooleelijk, als een kind tegen zijn vader of moeder twist. Wat klaagt een levendig mensch? een ieder klage vanwege zijne zonden, Klaagl. III: 39. Ziet Rom. IX: 20, 21. Wacht u van te zeggen, Heere, al neem ik de middelen waar, wat zal het helpen? Gij moet doen dat God belast, al ziet ge er niet in. Wat een gezegenden uitslag hadden de kinderen Israëls en Josua? Ze mochten zeggen, wat zal het helpen, om rondom Jericho te gaan, en den laatsten dag zevenmaal; was het niet beter dat men met 600000 man de stad bestormde? Maar wat een gezegenden uitslag hadden ze! Had Ezechiël eens gezegd, Kap. XXXVII, wat zal het helpen dat ik over de beenen profeteere? Ze kregen leven. Paulus doet niet anders als roepen, ontwaakt gij die slaapt, zal ik dan zeker bekeerd worden? De belofte is er, en het gevolg is doorgaans zeker. Gij zijt niet waard, al moest ge achtendertig jaar wachten, en dan nog missen, het zou rechtvaardig zijn.

4. Wacht u van den Geest te bedroeven; staat Hem niet tegen, dat ge het niet zoudt willen weten, als ge eens overtuigd zijt; loochent noch verbergt het niet. Is het u te veel? woudt ge wel dat het weg was? zegt ge, ik wil mij niet bekeeren, en ik kan niet? Wacht u voor zulke dingen. Zegt ge, ik ga maar gemakkelijk zitten, ik wil er niet toe doen? Daar kan niet zwaarder in de hel zijn als dat. Ach hoe dikwijls zijt ge overtuigd geweest? Naamt ge het waar, gij waart licht doorgebroken en van de hel bevrijd.

Daar ligt onze stoffe, wij zullen ze eens repeteeren. 1. God eischt de **bekeering**. 2. Hij slaat er wegen en middelen toe in. 3. Wij kunnen zeer veel doen. 4. Waarvoor wij ons wachten moeten. In het toekomstige een andere stoffe, Ik hope dat dit aan ons zal gezegend zijn. Amen,

VIER-EN-TWINTIGSTE PREDIKATIE

OVER MATTH. XII: 20, 21,

Waarin gehandeld wordt over het tweede kenteeken van den genadestaat ; dat de genade en op de genade te leven den gekrookte rietjes zoo dierbaar wordt, en dat ze daar zulken prijs op zetten.

WIJ lezen, Luc. XXIV: 21, dat de Emmausgangers zeiden : Wij hoopten, dat Hij was degene, die Israël zoude verlossen, Doch ook benevens dit alles, is het heden al de derde dag.

Daar zijn drie groote genaden in de vrome menschen. Paulus telt ze op, 1 Cor. XIII: 13, geloove, hope en liefde. Maar die genade hebben, hebben ook hun groote gebreken, zwakheden en onvolmaaktheden.

De liefde, die altemets zoo brandende in hen is, dat vele wateren ze niet zouden kunnen uitblusschen, die is altemets zoo koud. De liefde van Petrus scheelde den eenen tijd veel van den anderen tijd. Op den eenen tijd zeide hij tegen den Heere, ik zal met U in den dood gaan, en op eenen anderen tijd zeide hij tegen een dienstmaagd, ik en kenne den mensche niet; het was een groot verschil.

Wij vinden dat het geloove ook onvolmaakt is; het is altemets groote zwakheden onderworpen. Hebr. XI lezen we: deze allen zijn in het geloove gestorven, door het geloove hebben ze die kracht des vuurs uitgebluscht, de muilen der leeuwen toegehouden; maar altemets is het ook uitermate zwak, zoodat de Heere Jezus wel moest zeggen, hoe en hebt ge geen geloove? ja zoo, dat Hij tegen Thomas moest zeggen, zijt niet meer ongeloovig, maar geloovig, Joh. XX: 27. Ja het gebeurt wel, dat ze traag worden om te gelooven, en ze moeten wel uitroepen, Heere! ik geloove, kom mijn onge-loovigheid te hulpe, Marc. IX: 24.

En gelijk het met de liefde en het geloove gaat, zoo gaat het ook met de hope. Daar zult gij ze altemets in verborgen plaatsen vinden tusschen hope en vreeze, hun harte wankelt, zoodat ze moeten zeggen, mijne sterkte is vergaan, en mijne hope van den Heere, Klaagl. III: 18. Dat kunnen ze niet dragen, daar raken ze tot schaamte, en ze vreezen dat ze meer verwacht hebben als ze moesten. Daar zult gij ze altemets vinden, dat ze niet weten waar heen ze zich keeren moeten, Daar zult gij ze altemets eens

hooren spreken, ik zie dat ik tevergeefs mijn **herte** gezuiverd heb, Ps. LXXIII: **13**. Daar liggen ze dan als die dorre doodsbeenderen van Ezechiël, Kap. XXXVII: wij zijn verloren, zeiden ze, wat zullen wij doen, o Heere! En dan doet de Heere bij hen gelijk aan de Emmausgangers; toen hunne hope al op het sterven was, toen kwam de Heere bij hen; daar begon hun harte te branden, daar kwam als een nieuwen geest in hen.

De Heere Jezus, die komt en toont aan al Zijne kinderen de waarheid van dit gezegde: het gekrookte riet, zegt Hij, en zal Ik niet verbreken, **ende** het rookende vlaswiekje en zal Ik niet **uitbluschen**. Die **zoo** zwak zijt in het geloof, in de hope, in de liefde, Ik zal u ophelpen.

Geliefden ! wij wilden wel, gelijk het den dienaren past, den Heere, die ons is voorgegaan, nagaan, om zulk een slag behulpig te zijn terwijl wij hier op de wereld zijn en met malkanderen verkeerden.

Gij moest ons toestaan, als we u aandrongen en zeiden: gemeente! gij moet hopen op den naam van den Heere Jezus. Doe zeydet gij, dan moet gij ons **toestaan**, dat we onze zwaarigheid u openen ; mag iemand zonder dat hij uit den natuurstaat in den genadestaat is overgegaan, wel hopen? Wij zeiden neen, Toen zeydet gij, moeten die niet maar alleen hopen, die uit den natuurstaat in den **genadestaat** zijn overgegaan! Wij zeiden ja. Als wij u dat dan **zoo** toegestaan hadden en klaar getoond, **zoo** zeydet gij, wat is natuur-, en wat is genadestaat? Toen brachten wij u voor die beide staten. Gij zeydet toen, geeft ons levende en Schriftuurlijke teekenen, of wij uit den natuurstaat in den genadestaat zijn overgegaan. Dat al hebben wij op zijn tijd voor de gemeente gedaan, gelijk uwe aandacht weet. Als wij nu die **teekenen** optelden van een genadestaat, **zoo** zeiden wij dat het eerste was, dat **zoo** een moet weten, hoe hij uit den **eenen** staat tot **den** anderen was overgegaan ; hoe hij uit den **eenen** in den anderen staat was overgekomen ; hoe, wanneer, en bij wat occasie kwaamt gij over? Wij zeiden, dat wij wel wisten als wij dat zeiden, dat wij dan tweeërlei slag tegen den grond sloegen; maar iemand die in der tijd veranderd is, tot jaren van onderscheid gekomen zijnde, die kon zeggen, o ja, ik weet de occasie, toen heeft God mijn harte geopend, toen sloop Hij met zijn Geest in mijn harte! Maar daar waren tweeërlei slag, eene daar God Zijn beeld van der jeugd in gelegd had, bij het beeld des duivels.

Wij zeiden, als iemand het van dezulken wilde weten, dat hij kwalijk deed; ze pijnigen u. Dan was er een tweede soort, die burgerlijk was opgevoed, die stichtelijk leefde en onder de ernstigste

middelen, en van een zacht humeur, die weten zoo van geen angst of verwisselingen van gestalten; van u kunnen we het ook niet weten. Dan was er onder den hoop een slag, die zeiden, is er voor ons niet één woord, wij missen de verandering nog. Dat al hebben we verhandeld.

Nu hebben we het tweede **teeken** te bezien, en weet ge welk dat is? Genade en op genade te leven wordt zoo een kostelijk en dierbaar: ze zetten er **zulken** schat op, op de vrije genade van God af te gaan; als iemand uit den natuurstaat in den **genade**-staat komt, de genade wordt hem zoo uitnemend dierbaar; ik kom anders niet binnen, zegt hij. De **nature** heeft **alzo**o weinig bekwaamheid om de genade te schatten, als een kind bekwaamheid heeft om paarden en **juweelen** te schatten; maar de begenadigden waardeeren de genade. Dit zullen we zoo doen, dat wij de genade eerst voor u openleggen; dan u **toon**en hoe **zulken** die aanzien; dan hoe ze haar onderzoeken, of ze er een groot of klein deeltje aan hebben; dan hoe ze de genade schatten boven al dat in de wereld is; en dan zullen wij dat zwakke schepseltje daarvoor roepen en zeggen, wat zegt ge? moogt ge nu niet hopen op den name van den Heere Jezus? Ik zeg dan:

I. Zullen wij de 'genade in haren glans voor u neerleggen.

II. **Toon**en hoe die ziele omtrent dien glans gesteld is.

III. Zien dat ze zeggen, och ik heb er nu **zooveel** van gehoord, maar heb ik er part aan?

IV. Eindelijk, hoe ze die genade boven alles **estimeeren** en schatten.

I. Let er toch eens op; genade! gij kunt er niet van **hooren** of het geeft meteen een indruk, dat het iets is dat om niet gegeven wordt, tegen waardij: daar is een genade bij God geweest omtrent den zondigen mensch in de eeuwigheid; daar is een genade in den tijd; een genade op het doodsbed: en daar is een genade als de tijd over ons heeft uitgediend. Let eens:

Daar is een genade **Gods** in de eeuwigheid; dat is die toegenegenheid in God over een arm schepseltje, om die om niet wel te doen, Eph. II:8, Uit genade **zijt** gij zalig geworden. Daar is een eeuwige genade, een genade, die ons gegeven is in **Christus Jezus** voor de tijden- der eeuwen, 2 Tim. 1: 9, Daar is een eeuwige liefde, Jer. XXXI: 3. God **zeide** tegen Mozes, Exod. XXXIII: 19. Ik zal genadig zijn, dien Ik genadig zijn zal. Daar is niets in den mensch, dat iets aan de eeuwige toegenegenheid in God zou kunnen geven; het zij u bekend o mensch, zegt God, Ik en doe het niet om uwentwille, Ezech. XXXVI:32. Wat zijt ge verplicht den **Heere**

te danken, dat Hij uw naam schreef in het boek des levens? wat was er in u, waarom God u aan Zijne Zone gaf, en in een contract kwam met den Zone in den raad des vredes, en dat de Zone opnam u zalig te maken, en de Geest opnam in uw harte te zullen werken, en u alles in der tijd toe te zullen passen wat God de Vader en de Zone voor u heeft? 't is altemale genade uit die eeuwige liefde vloeiende. Wat zijn al die gaven der genade in de ure der genade aan **zoo eenen** geschonken, die in de eeuwige liefde begrepen is? Ze worden hun medegedeeld, opdat de genade geroemd zou worden. Rom. XI : 29. De genadegiften en de roeping **Gods** zijn onberouwelijk. Phil. 1: 29. Het is uit genade gegeven, Ps. LXXXIV: 13. Hij geeft genade.

Wat voor genade geeft God hun in den tijd? Deze, dat Hij naar Zijn eeuwig voornemen en genade ze niet alleen verkiest, maar krachtig roept: hoe leeft ge zoo in de wereld, zegt God, staat eens een weinig stil, hoort, hoort, neigt uw ooren, 2 Tim. I: 9, God heeft mij geroepen naar Zijn eeuwig voornemen en genade. In die roeping **zoo** beginnen ze te voelen de verandering van hun hart. Ik ben niet, zeggen ze, als ik tevoren was. Daar staan ze in verborgen plaatsen zich te verwonderen over dat geschenk **Gods**. God zeggen ze, heeft mij naar Zijn groote barmhartigheid en door Zijn groote genade wedergeboren, 1 Petri I: 3. Ik ben dezelfde niet meer. Dan krijgen ze die genade, het ware geloove, dat dierbare geschenk ; het is niet uit u, maar **Gods** gave. Eph. II: 8. Dan krijgen ze 'die genade, de vrijsprake **Gods**. ik vergeef het u al om niet, zegt God, zonder de werken der Wet, dan krijgen ze die genade, dat God zegt, Ik zal water op u sprengen. Ik wassche het altemale af, nu gij **Gode** dienstbaar wordt. 1 Cor. VI: 10, Dit waart gij eertijds, hoovaardige, dief, gierigaard, maar gij zijt afgewasschen, geheiligd, gerechtvaardigd, in den name des **Heeren** Jezus en door den Geest **Gods**. Dan krijgen ze dat genadegeschenk van 't kindschap; ze worden uit genade tot kinderen **Gods** aangenomen, Eph. 1: 5. Dan zegt God, Ik zal u bewaren in Mijne kracht, 1 Petri 1: 5. Ik zal u leiden, troosten, genade voor genade doen genieten, zegt God,

Die genade in der tijd wordt nu gevolgd met genade op het doodsbed; daar moeten we toch op komen, daar zullen we elk eens liggen. o Wat voor genade zullen **Gods** kinderen op het doodsbed krijgen? Daar daalt de hemel altemets meer in hun harte neder als de helle, meer de vrijspreking als de **verdoemenis** ; ze zijn los van alles, ze hebben geen banden, hun zaken zijn klaar voor de eeuwigheid.

Toen zeggen ze, ben ik overtuigd ; toen doorgebroken, toen wierd ik geloovig gemaakt, toen ben ik God gaan dienen in oprechtheid; o! ik heb nu een zekere en ernstige verwachting, dat mijn zaken een goeden uitslag zullen hebben, 2 Cor. V, Phil. I. Gij zult zeggen, op het ziek- en doodbed daalt de hemel niet altijd in het hart; het gebeurt wei eens, dat ze liggen en **zweeten** en schreien van benauwdheid. Ik weet dat wel, maar dan liggen ze met de genade van Hiskia, Jes. XXXVIII, Hij keerde zich naar den wand, en piepte als de zwaluw, en kirde als de duive, en schreide, en wat was toen het zeggen? Heere, gedenkt dat ik evenwel oprecht geweest ben, zoo veel ik weet, Gij weet het ook wel. Was hij dan niet zondig geweest? Och ja. En wat was het? Heere, wees Gij mijn Borge.

Dan als de tijd uitgediend zal hebben, en hun **oogen** gesloten zullen wezen, wat zullen ze dan voor genade krijgen? In dat zelfde momentje ontvallen hun al hunne smarten en al hunne donkerheden, en al dat hun zoo beknibbelde, al hun kruis; ik ben al mijne pakken kwijt, zullen ze zeggen, die ik op mijn rug en hart had ; ik zie God in Zijne gunste, ik geniet Hem in Zijne liefde: nu ben ik nabij God in Christus, ruim, heerlijk, blijde. Dan krijgen ze genade in de opstanding, daar komen die twee vrienden, ziel en lichaam, samen bij God; die band zal nooit verbroken worden ; daar zullen ze zijn vlugge, heerlijk, geestelijk, vrijgesproken voor engelen en menschen. Daar raken ze dan binnen bij den Drieëenigen God onder de groote schare van al de engelen en de uitverkorenen; daar zijnde zullen ze hun hart ophalen in wijsheid, in blijdschap en heiligheid, en daar zullen ze eeuwig uitschreeuwen, door de genade **Gods** ben ik dat ik ben. Door de eeuwige genade en **schikkinge** Gods kregen ze de tijdelijke genade, en die blijft tot op hun sterfbed, en eindigt in de eeuwige genade; de tijdelijke genade en de genade op het sterfbed zijn die leidlieden tot de eeuwige genade. Rom. VI : 23, De genadegifte **Gods** is het eeuwige leven, door Jezus Christus onzen Heere.

Ziet, dat zijn de **genaden**, het is al zonder eenige waardije; 't wordt gesteld tegen de werken, tegen schuld; de roem is hier uitgesloten, Kom. III en IV. Die **genaden** komen hun over om eens anders wille; ze komen hun niet over omdat ze ze verdiend hebben ; 't is boven waardije; dat ge op een dag werkens een koningskroon of -troon krijgt, zou dat verdiend zijn? Dat God ons in den hemel brengt op zoo een gebrekkelijke dienst, is dat verdiend? 2 Chron. XXX : 18, 19. O God die goed zijt, doe toch verzoening over de onheiligheid van de heilige dingen. 't Is

tegen waardije, wij zijn anders niet waard dan toorn en vloek, als wij alles gedaan hebben **wat** wij schuldig zijn, **zoo** zijn wij onnutte dienstknechten, Luc. XVII: 10. Daar hebt ge de genade.

II. Nu komt **zoo** een ziele, die uit den natuur- in den **genade**-staat is overgebracht, hij bekijkt dien glans, en hij staat er wat voor stil.

1. Heere, zegt hij, hoe verwonderd zijn de engelen daarover geweest! Ja de Zaligmaker zelfs, Joh. III: 16. En Ps. CXXXIX:17, Hoe machtig vele zijn hare sommen! de kennisse is mij te **hoog**, ik kan er niet bij. Eph. III:18, daar zijn hoogten, diepten en lengten in. 1 Cor. 11:9. Geen ooge en heeft het gezien. Mijn ziele, zegt ze, wordt als verrukt er door. Hoe staat er **zoo** een ziele- nog voor?

2. Van die juweelen, zegt ze, mag ik er niet **eene** missen, daar heb Ik van **nature** gebrek aan, ik mag er geen een missen, allerliefste Heere. Al was iemand arm en met verscheurde kleederen, en met die genade in zijn harte, hij is beter als een rijke in een prachtig gewaad, dat kan men klaar zien in Lazarus en den rij ken man.

3. Zegt **zoo** een, Heere, die genade is **zoo** raar, men zal er maar weinig vinden die **ze** bezitten, het en is niet wat gemeens. Spr. XII: 26. De rechtvaardige is overtreffelijker als zijn naasten. Het is beter hier bedroefd er om te zijn om te genieten, als ze te missen.

4. Zij zien 't **zoo**, dat die genade is vol eere en aanzien. Wat een glans brengt ze op den bezitter! Ze worden er heerlijken in den **lande** door, Ps. XVI: 3. Ze worden er lichten door in een krom en verdraaid geslachte, Philip. II: 15. Ze zijn als de zon en als de maan, naar den **stijl** van het Woord, Al was het een knecht of een meid die genade had, een goddelooze heer of vrouw zou hun ziele geweld moeten aandoen, als ze er geen respect voor handen.

5. Ze zien die genade aan als wat uitnemendst vermakelijk, en tot blijdschap voor de ziele. **Heere**, Heere, zeggen ze, ik ben er **zoo** mede in mijn schik; het gaat mij dan **zoo** wel als ik dat heb; ik heb het beste van de wereld; Levi's deel is mijne; wat zijn de snoeren mij gevallen in liefelijke plaatsen, Ps. XVI: 6.

Die genade, zeggen ze, is mij **zoo** nuttig, het is mij zulk een geluk en zegen, daar is **zulken grooten** gewin in. Ik was gezegend toen ik geboren werd, omdat ik die eeuwige genade onderworpen was. Ik ben gezegend in kruis, in voorspoed, in mijn godsdienst, ik ben gezegend in alles waar ik mijn hand aan sla. **Ik** zal **ge-**

zegend zijn in mijn dood, in eeuwigheid zal ik gezegend zijn.

Waarom ziet ze die genade zoo aan? Niet alleen om de dingen, die daarin gemeld zijn, maar omdat ze, in de genade te bezitten, bezitten en deel hebben aan den Drieëenigen God. Wat was de genade van eeuwigheid, wat was de genade in der tijd, en wat was de genade na den tijd, zoo ze haar niet bracht in de gemeenschap van God Drieëenig, in het proeven of smaken dat God goed was? Geen schepsels of gaven kunnen de ziel vervullen, daar kan niets de oneindige begeertens van de ziele vervullen als het genieten van God. Als er God niet was, wat waren al de genade en de gaven? wat is de wereld, en het schepsel (al was het zonder zonde) als het ons tot God niet en brengt? wat is al de genade, zegt de ziele, als er God niet in genoten wordt? wat zult Gij mij geven, Heere, zegt ze, als Ge mij Uzelven onthoudt? daarom zei God tot Abraham, Ik ben u een schild, uw loon zeer groot, Gen, XV: 1 . Ze zijn niet in hun schik met al dat er in de wereld is; het en kan mij niet verkwikken, zeggen ze, of Gij moet Uzelven aan mij schenken, Heere. Daar is alleen hun vermakelijk genoeg in, dat ze eens eeuwig bij God zullen leven. O! God tot zijn God te hebben, dat sluit meer in als al de engelen en alle schepselen begrijpen kunnen. **Wat** sluit het in? Dit: God tot zijn God te hebben, dat is deel te hebben aan de verzoening met God, en aan den Drieëenigen God deel te hebben, aan elken persoon in het bijzonder in het werk der genade; het is deel te hebben aan al de volmaaktheden Gods, en aan al de goederen van het genadeverbond, aan heel de voorzienigheid Gods en zijn gansche bestuur, en zoo een toegang, een open weg tot God te hebben; als ge tot den krop toe vol zijt, te bidden, te schreien, te klagen, al uw nooden aan God te vertellen, en aan al het goed dat God beloofd heeft; tegen de vijanden te kunnen spreken, doet mij geen moeite aan, staat mij niet tegen, met dezen God, onzen God zal ik het houden, houdt uwe handen van mij af, hij zal mij geleiden tot ja over den dood. **Wat** dunkt u, is dat niet waard om dat juweel voor waard en schoon te houden?

III. Nu zult gij in uw hart denken, heerlijke en schoone genade ; maar een zwakke zal zeggen, was ik er een deelgenoot van! zoo ik het bezat, mijn ziele zou **zoo** niet wegdruipe van treurigheid, ik zou dan op de genade hopen; mijn hart gaat er evenwel zoo naar uit ; maar zijt gij wel in staat om mij eenige klare **teekenen** te geven, daar ik het aan zou kunnen weten, of ik genade in des **Heeren oogen** gevonden heb, of ik eenig deel aan de genade heb,

groot of klein? Och ja, naar het Woord kunnen wij zeggen wie er deel aan heeft.'

1. In de eerste plaats, hebt ge de genade gaan zoeken langs den weg die God er toe geschikt heeft? hebt gij ze gekregen langs den weg van tranen? het zweet loopt wel eens langs het lijf: een zondaar, die ze niet in waarheid bezit, komt er zoo gemakkelijk aan; maar die ware genade bezit, komt er zoo gemakkelijk niet aan; het kost hem angst, tranen, overtuigingen, worstelingen, het is er al over hoop. Wat kost het hem wel angst en zweet!

2. Daar die genade gekomen is, zult gij ze niet altijd in een gestalte vinden; dan zijn ze eens treurig, dan eens blij, dan eens donker, dan eens licht, dan eens moedeloos, dan eens welgemoed; den eenen tijd scheelt het zooveel van den anderen; maar daar geen ware genade is, die zijn altijd dezelfde; ze scheelen zooveel van een ware begenadigde als een levende van een doode; een onbegenadigde is altijd dezelfde, maar zij zijn dan eens koud, dan eens heet, dan eens hongerig, dan eens dorstig, dan eens als verzaad, dan eens ziek, dan eens gezond.

3. Daar de genade is, ze worden zoo teer: kan ik nu tegen zoo een God gaan zondigen, zeggen ze, tegen zooveel liefde? hebt Ge mij genade bewezen, opdat ik zondigen zou? Och neen, zeggen ze, en ze worden zoo teer, Och wat zal ik doen, de zonde, dat kwaad, ik zou mij er wel over aantasten, Gij verbergt er Uw aangezichte over, het benauwt mijn gemoed, ik en durve dan niet bidden, het neemt al mijn vrijmoedigheid weg, het neemt alle klem van mijn harte weg; als ik zoo gezondigd heb, dan geef ik mijn vijand, den duivel, een wapen in zijne hand, om tegen mij te strijden.

4. Het mag gaan zoo't wil, genade blijft bij mij geschat: al wierd ik verstrooid, en al wierd ik nog zoo bestreden.

5. Och, zeggen ze, ik ben met geen kleintje tevreden, ik sta naar groei. 2 Petri I:2, De genade moet vermenigvuldigd worden.

6. Heere, Heere, hoe waard is mij de genade?

IV. Nu ons vierde en laatste stuk: waaraan is het bekend dat de genade zoo dierbaar is? Let er op, hier uit;

1. Eerst, zoo de genade den hoogsten prijs heeft bij u, dan zult gij vinden dat God u eens zal brengen tot voor Hem, die de oceaen, de zee is, tot den onnaspeurlijken rijkdom van de genade Gods; dat zal God u met aandacht en stilte doen bezien, dat er zijn twee op een bed, de eene aangenomen en de andere verlaten; tweelingen in eens moeders buik, Ezau en Jacob, kinderen van éénen dracht, de eene liefgehad, en de andere gehaat; twee moordenaars op één kruisbed, de eene aangenomen, de andere verlaten. Wat dunkt

u er van, zegt God? Och Heere, zeggen ze, het is heilig. Maar, zegt de Heere, als Ik eens in uw huis kwam en Ik nam de vrouw aan en den man niet, het kind en den vader niet, uw buur en u niet, wat zoudt ge dan zeggen? zegt ge, ik zou zwijgen ; wat zou ik zeggen als : Gij, ontfermt U over dien Gij wilt? al gingt Gij mij voorbij, ik zou mijne hand op mijn mond moeten leggen.

2. Dan komt God, en die zegt, hoe bestaat gij nu, kunt ge dat **zoo** koeltjes laten gaan? Och Heere neen, zeggen **ze**, ik betuige voor U den Alwetende, dat er voor mij niets dierbaarder zou zijn, als dat ik een onderwerp en voorwerp van Uwe genade mocht zijn; daar zou mij niet schoonder, niet wenschelijker, niet beter wezen ; daar ben ik ziek om; dan zou ik mij rekenen de rijkste mensch van de wereld te wezen, als ik een deelgenoot van Uwe gunste was.

3. Zegt God, als gij zulke betuigingen doet, zijt ge het dan wel waard dat Ik **u** de genade zou geven? Och neen, zegt ze, ik ben **zoo** gering en **zoo** klein; Heere, wat ben ik een **doode** hond! wegens mijne verdorvene **nature** en daden ben ik het tegendeel waard. Wat zou er in mij wezen, dat Gij op mij zoudt zien? Waarom zou de Koning in mij lust hebben? ik ben er veel te gering toe. Kijkt, **of** gij dat kent.

4. Zegt ge, ik en kan niet weggaan, ik blijve bij U, en voor Uwe voeten liggen, totdat Gij uitwijzen zult wat dat ik ben; ik zal onder het gebruik der middelen blijven, en scheiden mij van de wereld af, en voegen mij bij de vromen, en vragen aftemets eens, hoe ging het **u** als gij genade kreeg, en zoeken het hun **zo** af te zien.

5. Nog eens, ze kunnen geen een gebed doen, of de genade heeft er haar voorrang; dat komt **in** het begin, in het midden, in het einde; dat is het eerste, daar ze om worstelen. De eerste bekende worstelaar in den Bijbel daarom is Job, Kap. **IX**: 15, Ik zal mijnen Richter om genade bidden, en sedert zijn al de anderen gevolgd; volgens den zegen, dien de Priesters moesten uitspreken, de Heere doe Zijn **aangezichte** over **u** lichten, **ende** zij **u** genadig, Num. **VI**: 25. Bij Paulus was het in het begin en in het slot van al zijne brieven, genade en vrede zij **u**. En mede in het slot des Bijbels, Openb. **XXII**: 21, De genade **onzes Heeren Jezu Christi** zij met u allen, Amen! Al de vromen in hun leven en sterven, 't is al om genade dat ze worstelen. Als ze gaan sterven, zult gij doorgaans deze drie of vier dingen in hen vinden: **a**. Wat was ik in de **nature**, hoe onwaardig was ik de genade! **b**. Maar wanneer en hoe is de genade in mij begonnen? **c**. Hoe raakte

ik tot vastigheid, hoe kwam ik tot den Heere Jezus? **d.** Geen een gaat er sterven, of 't is, ach Heere ! delg mijne overtredingen uit.

6. Weet ge wie dat nog de genade estimeert? Geen naarder gedachten kunnen in hun hart komen, als dat ze denken dat ze geen genade in hun hart zouden hebben volgens Jes. XXVII: **11**, Die het geformeerd heeft en zal aan hetzelfde geen genade bewijzen. **Al** was dan het aardrijk papier, en al de grasjes pennen, en al de wateren inkt, en al de zandjes schrijvers, 't en was niet genoeg om mijn ongeluk te beschrijven, zeggen ze; en als ze kunnen denken dat ze het bezitten, dan barsten ze wel eens uit in den lof van God, en zeggen met Paulus, dankende den Vader, die ons bekwaam gemaakt heeft om deel te hebben in de erve der heiligen in het licht, Col. **I**: 12.

Komt nu, zwakke rietjes, gaat het **zoo** niet? moet gij niet zeggen, ik kenne er veel van? kent ge het niet al ? zegt ge neen; kent ge evenwel niet genoeg om op den naam van den Heere Jezus te hopen, en **zoo** af te gaan op de genade **Gods** in Christus, en uit de genade in den tijd **een** besluit te maken **van** de genade in de eeuwigheid, en meer, tot na de eeuwigheid? Nu in het toekomstende een ander **teeken**, Amen !

VIJF-EN-TWINTIGSTE PREDIKATIE

OVER MATTH. XII: 20, 21,

Waarin gehandeld wordt over het derde kenteeken van den genadestaat, hetwelk is: dat allen, die uit de **nature** tot den genadestaat zijn overgegaan, aan **hunzelven** zijn ontdekt geworden.

Wil 'lezen 2 Cor. **XIII**: 13, dat Paulus zegt, de genade des Heeren Jezu **Christi**, **ende** de liefde **Gods**, **ende** de gemeenschap des Heiligen **Geestes**, zij met u allen, **Amen** ! Het is een kort gebed, het is een krachtig gebed, het is een schoon gebed, het is een noodig gebed, het is een gebed, dat allernaast komt aan dat allervolmaaktste gebed. Die wensch van Paulus kwam niet allernaast aan dien **zegenwensch** dien God wilde dat van de Priesteren over het volk zou worden uitgesproken, **Num.** VI: 24-26; maar hij kwam ook naast aan het gebed, dat de Heere Jezus Zijne kinderen geleerd heeft, Matth. VI en Luc. **XI**. Och **zeide** Paulus, ik zie tegemoet dat gij niet veel liefde in de wereld

zult genieten, ik wensch u de liefde **Gods** toe, en eene groote plaats in het harte **Gods**. Ik zie tegemoet dat gij niet veel omgang met malkanderen zult hebben, ik wensch u de gemeenschap van God den Heiligen Geest toe, dat die veel met u mag omgaan. Ik zie tegemoet dat gij in de wereld niet veel zult hebben als armoede en verachting in het verkeer met menschen, en daarom ik wensch u al de genade toe, die God in den Heere Jezus geeft; wat mag ik zeggen? ik wensch u al die volheid toe uit welke gij moogt ontvangen genade voor genade, Joh. I: 16.

Genade is groot en dierbaar. **Zach. XII: 10** zeide God, dat Hij zou uitstorten den Geest der genade en der gebeden. **Als** de Heere wat groots zou geven, dan zegt Hij er tegen als tegen Mozes, gij hebt genade gevonden in Mijne oogten, **Exod. XXXIII: 12**. Het is zwaar, als de genade van God geweigerd wordt. **Jes. XXVII: 14** staat een vreeselijkste tekst: God, die het gemaakt heeft, zal zich **deszelven** niet ontfermen, en die het geformeerd heeft, en zal aan hetzelfde geen genade bewijzen. Dan noemt Hij **zoo** een' Lo-ruchama, den niet-ontfermde, **Hos. I: 6**. Bezit iemand genade, hij bezit wat groots; mist hij 't hoe naar is 't!

Als een Predikant hart voor zijn volk heeft, **zoo** moet hij zijn hart al dikwijls tot' God opheffen, en hun toewenschen genade, vrede en liefde **Gods**. **Zoo** deed Paulus, hij opende zijn mond niet, of hij wou zijn pen als hij ze op 't papier gezet had, niet neerleggen, of het was, de genade **onzes Heeren Jezu Christi** zij met u. Behalve dat, met als een mensch genade begint te kennen, **zoo** begint hij zelfs er om te **smeeken**; hij kan het dan op het gebed van een Predikant niet laten afgaan; ik betuige u Heere, zegt hij, dat Gij mij niet liever en aangenamer **zoudt** kunnen geven, als Uwe gunste; daar ben ik ziek om. **Luc. XVIII, Ps. LI**, dat stuk waardeeren ze, schept toch een nieuw harte in mij: ik kan niet gerust zijn als ik niet weet of ik genade gevonden heb in Uwe **oogen**: lieve God, ik kan niet rusten, geheel den dag, als ik het niet en weet: daar zal ik mijn hart op zetten, ik ben nergens anders **zoo** nieuwsgierig over, of benieuwd om. Kan ik de kussingen van Uw mond niet krijgen? zult Ge mij niet tot klaarheid brengen, door het getuigenis van Uwen Geest aan mijn hart? Doe mij toch eens smaken de zekerheid van mijn zaligheid door Uwe genade. Dan willen ze naarstig zijn om te onderzoeken in den Bijbel, wat schriftuurlijke blijken daar zijn van genade, die **Gods** mond zelve zegt. Ze kunnen geen een dag zijn, of dat welt in hun harte op, hetgeen Mozes **zeide** met zijn mond, Heere! Gij zegt dat ik genade gevonden heb in Uwe **oogen**, maar waarbij

zal ik het weten? Hebt ge dan aan **Gods** zeggen niet genoeg, Mozes? neen **Heere**, zegt hij, geef er mij een teekentje van, Exod. **XXXIII**: 12, 13.

Geliefden, wij hebben over veertien dagen van die goede en heerlijke genade gesproken, hoe dat ze die schatten: toen hebben we die gekrookte rietjes zoeken te brengen om te hopen. Zij zeiden, mogen die wel hopen die uit den natuurstaat in den genadestaat niet zijn overgebracht? Wij zeiden, neen. Toen **zaidet** gij, geef mij dan eenige Schriftuurlijke teekenen, waaraan dat ik het zou kunnen zien, of ik uit de **nature** in den genadestaat ben overgegaan? Wij hebben **u** twee Schriftuurlijke blijken gegeven, en heden zijn wij hier om **u** het derde te geven. Wij zeiden in het eerste **teeken**, niemand kan uit de **nature** tot den genadestaat gebracht zijn, als door de verandering **zijnes** harten. In het tweede, niemand kan uit de natuur in den genadestaat zijn overgegaan, of de genade moet zeer bij hem geschat zijn: dat is niet uit te drukken, hoe ze bij hem geschat is; dat is het beste in zijn oog. Nu het derde teekentje is: niemand komt uit de natuur tot den genadestaat, of God maakt **zoo** een schepseltje aan zichzelf bekend: het eene kind van God kan wel **grooter** genade krijgen als het andere, het eene kan wel op een liefelijke wijze tot genade, komen en het andere kind op een schrikkelijke wijze: maar dit derde **teeken** is een generaal **teeken**, dat moeten ze allen hebben: niemand wordt ooit tot genade gebracht, als die aan zichzelf wordt bekend gemaakt: of iemand liefelijk of hard geleid wordt, dat is generaal, al die genade krijgen, worden zichzelf bekend gemaakt, anders is het onmogelijk: wij zullen nooit naar den Heere gaan, als wij aan **onszelve**n niet bekend en ontdekt zijn geworden: wij zouden nooit anders naar God gaan, maar **zoo** wakker als men naar God en naar den Heere Jezus begint te te zien, dat is een **teeken** dat men aan zichzelf ontdekt wordt: een mensch moet eerst ziek gemaakt worden, zal hij schreeuwen, is er geen balsem in Gilead? is er geen Heelmeester aldaar? Brengt dat nu bij 't geen wij verhandelen moeten: dat **zullen** we **zoo** doen.

I. **Dat** wij **u** zullen doen zien, dat al die genade van God krijgen, aan zichzelf worden bekend gemaakt.

II. Wat God doet, als Hij een mensch aan zichzelf bekent maakt.

111. Wat bewerkingen zij dan in hun binnenste voelen.

IV. Zullen wij dan die aan zichzelf ontdekten voor onzen